

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΑΑΔΕ

Ανεξάρτητη Αρχή
Δημοσίων Εσόδων

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ
ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΙΣΠΡΑΞΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ Ε'

ΑΔΑ:ΨΧΥΜ46ΜΠ3Ζ-Ψ03
Αθήνα, 18 Οκτωβρίου 2021

Ε. 2192

Ταχ. Δ/υση : Πανεπιστημίου 20
Ταχ. Κώδικας : 10672, Αθήνα
Τηλέφωνο : 210 3614303,
3613274
E-mail : deispraxeon@aaade.gr

ΠΡΟΣ: Ως πίνακα διανομής

ΘΕΜΑ: Παροχή οδηγιών και διευκρινίσεων σχετικά με τις μεταβολές που επήλθαν στη διαδικασία πτώχευσης με τον ν. 4738/2020 «Ρύθμιση οφειλών και παροχή δεύτερης ευκαιρίας και άλλες διατάξεις» (Α' 207) για την είσπραξη οφειλών πτωχών οφειλετών του Δημοσίου

ΣΧΕΤ: Οι εγκύκλιοι υπ' αριθ. Ε. 2196/9-12-2020, Ε. 2012/15-1-2021 και Ε. 2168/16-8-2021 του Διοικητή ΑΑΔΕ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Α) ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

Αντικείμενο της εγκυκλίου είναι η παροχή διευκρινίσεων σχετικά με τις βασικές μεταβολές που επήλθαν στη διαδικασία πτώχευσης με το ν. 4738/2020 (Α' 207), όπως ισχύει μετά την τροποποίησή του με το ν. 4818/2021 (Α' 124), και άπτονται της είσπραξης δημοσίων εσόδων.

Β) ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

Στην εγκύκλιο παρέχονται διευκρινίσεις σχετικά με τις βασικές μεταβολές που επήλθαν, από τη σκοπιά της είσπραξης δημοσίων εσόδων, στη διαδικασία πτώχευσης με το ν. 4738/2020 (Α' 207), όπως ισχύει μετά την τροποποίησή του με το ν. 4818/2021 (Α' 124) και οδηγίες για την εφαρμογή των νέων διατάξεων από τη Φορολογική Διοίκηση.

Γ) ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

Το νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο στο οποίο αναφέρεται η παρούσα εγκύκλιος εφαρμόζεται κατ' αρχήν στις διαδικασίες πτώχευσης που εκκινούν (δηλαδή η αίτηση πτώχευσης κατατίθεται στο δικαστήριο) μετά την 1η/3/2021. Κατ' εξαίρεση, ορισμένες από τις νέες διατάξεις (όπως οι διατάξεις περί αυτοδίκαιης απαλλαγής οφειλετών-φυσικών προσώπων και νομίμων εκπροσώπων/διοικούντων νομικά πρόσωπα) εφαρμόζονται και σε περιπτώσεις προσώπων που υπάγονται σε πτωχευτικές διαδικασίες του προϊσχύοντος δικαίου.

Σκοπός της παρούσας εγκυκλίου είναι η παροχή διευκρινίσεων σχετικά με τις βασικές μεταβολές που επήλθαν, από τη σκοπιά της είσπραξης δημοσίων εσόδων, στη διαδικασία πτώχευσης με το ν. 4738/2020 (Α' 207), όπως ισχύει μετά την τροποποίησή του με το ν. 4818/2021 (Α' 124), και οδηγιών για την εφαρμογή των νέων διατάξεων από τη Φορολογική Διοίκηση.

Στην παρούσα επισυνάπτεται και η υπ' αριθ. 44510 ΕΞ 2021 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων (ΦΕΚ Β' 1516/15-4-2021) σχετικά με τη διαδικασία διαγραφής απαιτήσεων του Δημοσίου λόγω απαλλαγής του οφειλέτη σύμφωνα με τα άρθρα 192-196 του νόμου, η οποία έχει εκδοθεί κατ' εξουσιοδότηση των παρ. 1 και 3 του άρθρου 209 του ν. 4738/2020.

1. ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

Οι διατάξεις του ν. 4738/2020 που ρυθμίζουν τη διαδικασία της πτώχευσης εφαρμόζονται στις διαδικασίες πτώχευσης που εκκινούν μετά την 1η/3/2021, δηλαδή στις διαδικασίες στις οποίες η αίτηση πτώχευσης κατατίθεται στο δικαστήριο μετά την ημερομηνία αυτή. Κατ' εξαίρεση, οι ειδικές διατάξεις των άρθρων 172-188 του ν. 4738/2020, που ρυθμίζουν την «απλοποιημένη διαδικασία πτωχεύσεων μικρού αντικειμένου» εφαρμόζονται από 1/6/2021. (βλ. παρ. 1 άρθρου 263, άρθρο 308 και περ. α' παρ. 1 άρθρου 265 του ν. 4738/2020, όπως ισχύουν). Οι τροποποιήσεις που επήλθαν στο ν. 4738/2020 με το ν. 4818/2021 ισχύουν από 1/7/2021.

Στις πτωχεύσεις που είναι εκκρεμείς κατά την 1η/3/2021, δηλαδή στις οποίες η αίτηση πτώχευσης έχει ήδη κατατεθεί στο δικαστήριο πριν από την ημερομηνία αυτή, εξακολουθούν - κατ' αρχήν- να εφαρμόζονται οι διατάξεις του ν. 3588/2007 (Α' 153, Πτωχευτικού Κώδικα).

Κατ' εξαίρεση, οι διατάξεις του ν. 4738/2020 που ρυθμίζουν τη διαδικασία εκποίησης των κατ' ιδίαν στοιχείων της πτωχευτικής περιουσίας (άρθρα 162-166 του ν. 4738/2020) εφαρμόζονται αναλογικά και σε εκκρεμείς πτωχεύσεις που έχουν κηρυχθεί ή κηρύσσονται κατά το προϊσχύον δίκαιο, εφόσον δεν έχει αρχίσει (κατά την έναρξη ισχύος των διατάξεων του ν. 4738/2020) η ρευστοποίηση της περιουσίας του οφειλέτη σύμφωνα με τις προϊσχύουσες διατάξεις ή όταν κηρύσσεται άγονος προκηρυχθείς πλειστηριασμός (βλ. παρ. 2 άρθρου 263 ν. 4738/2020). Επίσης κατ' εξαίρεση, με απόφαση της πλειοψηφίας της συνέλευσης των πιστωτών, μια εκκρεμής πτωχευτική διαδικασία μπορεί να τραπεί σε πτωχευτική διαδικασία του ν. 4738/2020 και να συνεχιστεί κατ' εφαρμογή των διατάξεων αυτού στο στάδιο εξέλιξης στο οποίο βρίσκεται η εκκρεμής διαδικασία. Στην περίπτωση αυτή, για την κατάταξη των πιστωτών εφαρμόζονται οι διαχρονικού δικαίου διατάξεις των νόμων που έχουν ισχύσει έως την υπαγωγή στη νέα διαδικασία (βλ. παρ. 2 άρθρου 263 και περ. α' παρ. 1 άρθρου 265 ν. 4738/2020).

Επιπλέον, οι νέες διατάξεις του ν. 4738/2020 περί αυτοδίκαιης απαλλαγής οφειλετών-φυσικών προσώπων και νομίμων εκπροσώπων/διοικούντων νομικά πρόσωπα (άρθρα 192-196) εφαρμόζονται και σε περιπτώσεις προσώπων που υπάγονται σε πτωχευτικές διαδικασίες

του προϊσχύοντος δικαίου, κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στις παρ. 5 και 6 του άρθρου 263 του ν. 4738/2020, όπως ισχύουν (βλ. αναλυτικά στο κεφάλαιο 10 της παρούσας).

2. ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΚΗΡΥΞΗΣ ΣΕ ΠΤΩΧΕΥΣΗ - ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

A. Επέκταση του πεδίου εφαρμογής της διαδικασίας πτώχευσης σε φυσικά πρόσωπα χωρίς εμπορική ιδιότητα

Σε αντίθεση με το προϊσχύον πτωχευτικό δίκαιο, κατά το οποίο δυνατότητα κήρυξης σε πτώχευση φυσικού προσώπου υφίστατο μόνο αν αυτό είχε την ιδιότητα του εμπόρου (βλ. παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 3588/2007 και το προϊσχύον αυτού άρθρο 525 του Εμπορικού Νόμου), με την παρ. 1 του άρθρου 76 του ν. 4738/2020 προβλέπεται η δυνατότητα υπαγωγής στη διαδικασία πτώχευσης του νόμου αυτού («πτωχευτική ικανότητα») **όλων ανεξαιρέτως των φυσικών προσώπων**. Όπως προκύπτει από το άρθρο 308 του ν. 4738/2020, αίτηση για κήρυξη σε πτώχευση φυσικού προσώπου-μη εμπόρου μπορεί να υποβληθεί από 1/6/2021 και εφεξής. Υπενθυμίζεται (βλ. σχετική εγκύκλιο Ε. 2012/2021) ότι από την ίδια ημερομηνία έπαυσε η δυνατότητα υποβολής νέων αιτήσεων υπαγωγής φυσικών προσώπων στις διατάξεις του ν. 3869/2020 (Α' 130, «*Ρύθμιση των οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων και άλλες διατάξεις*»), με εξαίρεση, βέβαια, τις αιτήσεις επαναπροσδιορισμού εκκρεμών υποθέσεων σύμφωνα με το άρθρο 1 του ν. 4745/2020 (σχετική η Ε. 2190/2020)

Όσον αφορά τα νομικά πρόσωπα, πτωχευτική ικανότητα, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 76 του ν. 4738/2020, έχουν εκείνα που επιδιώκουν οικονομικό σκοπό.

B. Θέσπιση τεκμηρίου παύσης πληρωμών

Όπως και στο προϊσχύον δίκαιο, και υπό το ν. 4738/2020, προϋπόθεση για την κήρυξη ενός οφειλέτη σε πτώχευση, όταν την αίτηση πτώχευσης ασκεί πιστωτής ή πιστωτές αυτού (ή ο εισαγγελέας πρωτοδικών), είναι να βρίσκεται ο οφειλέτης σε «παύση πληρωμών», δηλαδή σε αδυναμία εκπλήρωσης των ληξιπρόθεσμων χρηματικών υποχρεώσεών του κατά τρόπο γενικό και μόνιμο. Η επιλεκτική εκπλήρωση ληξιπρόθεσμων χρηματικών υποχρεώσεων δεν αίρει την παύση πληρωμών, η οποία μπορεί να συνίσταται και στην αδυναμία εκπλήρωσης ακόμα και μίας σημαντικής ληξιπρόθεσμης χρηματικής οφειλής (βλ. παρ. 1 και 2 του άρθρου 77 του ν. 4738/2020, αντίστοιχα).

Με την παρ. 2 του άρθρου 77 του ν. 4738/2020 εισάγεται μαχητό τεκμήριο νόμου για τη διευκόλυνση απόδειξης από τον αιτούντα, ότι ο οφειλέτης έχει περιέλθει σε κατάσταση «παύσης πληρωμών».

Σύμφωνα με την ανωτέρω διάταξη, ο οφειλέτης τεκμαίρεται ότι βρίσκεται σε παύση πληρωμών, όταν δεν καταβάλλει ληξιπρόθεσμες χρηματικές υποχρεώσεις του προς το Δημόσιο, τους Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης ή πιστωτικά ή χρηματοδοτικά ιδρύματα, σε ύψος τουλάχιστον 40% των συνολικών ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεών του για περίοδο τουλάχιστον έξι (6) μηνών, εφόσον η μη εξυπηρετούμενη υποχρέωσή του υπερβαίνει το ποσό των τριάντα χιλιάδων (30.000) ευρώ.

Σε περίπτωση που την αίτηση πτώχευσης υποβάλλει ο ίδιος ο οφειλέτης, για την κήρυξη αυτού σε πτώχευση αρκεί, όπως και στο προϊσχύον δίκαιο, αντί της ήδη συντελεσθείσας «παύσης πληρωμών», κατά τα ανωτέρω, να αποδείξει ότι βρίσκεται σε «επαπειλούμενη αδυναμία εκπλήρωσης» των ληξιπρόθεσμων χρηματικών υποχρεώσεών του κατά τρόπο γενικό και μόνιμο (βλ. παρ. 3 του άρθρου 77 του ν. 4738/2020).

Γ. Βεβαίωση χρεών προς το Δημόσιο για το παραδεκτό αίτησης πτώχευσης που υποβάλλεται από τον οφειλέτη

Όπως και στο προϊσχύον δίκαιο (παρ. 4 άρθρου 5 ν. 3588/2007), στην παρ. 6 του άρθρου 79 του ν. 4738/2020 προβλέπεται η υποχρέωση του οφειλέτη, όταν υποβάλλει ο ίδιος στο δικαστήριο αίτηση πτώχευσης, να καταθέτει με αυτήν, επί ποινή απαραδέκτου της αίτησης, βεβαίωση της αρμόδιας οικονομικής υπηρεσίας για τα χρέη του προς το Δημόσιο. Με την ανωτέρω διάταξη του ν. 4738/2020 διευκρινίζεται πλέον ρητά στο νόμο, ότι στη βεβαίωση πρέπει να περιλαμβάνονται όχι μόνο οι βεβαιωμένες οφειλές του αιτούντος, ατομικές και από συνυπευθυνότητα εκ του νόμου, αλλά και οι τυχόν φορολογικές εκκρεμότητες αυτού. Επομένως, για την έκδοση και της εν λόγω βεβαίωσης χρεών εφαρμόζονται οι οδηγίες που έχουν παρασχεθεί με την εγκύκλιο ΠΟΛ. 1027/2018 (κεφ. 4) για την αντίστοιχη βεβαίωση της παρ. 4 του άρθρου 5 του ν. 3588/2007.

Οι ανωτέρω οδηγίες εφαρμόζονται επίσης, για την ταυτότητα του λόγου, για την έκδοση βεβαίωσης χρεών προς το Δημόσιο, όταν αυτή ζητείται από τον οφειλέτη για την υποβολή αίτησης πτώχευσης μικρού αντικειμένου (βλ. παρ. 2 άρθρου 174 ν. 4738/2020).

Δ. Αναφορά προτεινόμενου συνδίκου στην αίτηση πτώχευσης

Σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 79 του ν. 4738/2020, απαραίτητο στοιχείο της αίτησης πτώχευσης, όταν αυτή υποβάλλεται από πιστωτή ή πιστωτές, είναι πλέον και η αναφορά προτεινόμενου συνδίκου. Η αίτηση πρέπει επίσης να συνοδεύεται από έγγραφη δήλωση του συνδίκου περί αποδοχής του διορισμού και μη ύπαρξης κωλύματος.

Όπως προκύπτει από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 137, 228, 230 και 231 του ν. 4738/2020, ως σύνδικος πτώχευσης μπορεί να οριστεί, με την απόφαση πτώχευσης, πρόσωπο που διαθέτει άδεια διαχειριστή αφερεγγυότητας, είτε πρόκειται για φυσικό πρόσωπο, στο οποίο έχει παρασχεθεί σχετική πιστοποίηση σύμφωνα με το άρθρο 231 του νόμου (προϋπόθεση συμμετοχής στις σχετικές εξετάσεις είναι η επί πενταετία τουλάχιστον άσκηση δικηγορικού επαγγέλματος ή επαγγέλματος ορκωτού ελεγκτή λογιστή ή λογιστή φοροτεχνικού Α΄ τάξεως ή άλλου οικονομικού επαγγέλματος για διάστημα δέκα ετών) είτε για δικηγορική, ελεγκτική ή συμβουλευτική εταιρεία, που απασχολεί τουλάχιστον ένα πιστοποιημένο πρόσωπο.

3. ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΠΤΩΧΕΥΣΗΣ – ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΜΗΤΡΩΟ ΦΕΡΕΓΓΥΟΤΗΤΑΣ

Η δημοσίευση των πράξεων που διενεργούνται και των αποφάσεων/διατάξεων που εκδίδονται στο πλαίσιο της διαδικασίας πτώχευσης του ν. 4738/2020 γίνεται μέσω του Ηλεκτρονικού Μητρώου Φερεγγυότητας (εφεξής Η.Μ.Φ.) του άρθρου 213 του νόμου.

Τα στοιχεία του Η.Μ.Φ. είναι δημόσια διαθέσιμα (βλ. <https://www.gov.gr/ipiresies/periousia-kai-phorologia/diakheirise-opheilon/elektroniko-metroo-pheregguotetas-demosieuseis>).

Σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 84 του ν. 4738/2020, όπου στο νόμο αυτό προβλέπεται δημοσίευση, δημοσιοποίηση ή καταχώριση εννοείται καταχώριση στο Η.Μ.Φ., εκτός αν άλλως ρητά προβλέπεται στην οικεία διάταξη. Επίσης, όπου στο ν. 4738/2020 γίνεται αναφορά σε προθεσμία που εξαρτάται από τη δημοσίευση, δημοσιοποίηση ή καταχώριση, εννοείται η ημερομηνία καταχώρισης στο Η.Μ.Φ.

Πέραν των ανωτέρω, ο ν. 4738/2020 προβλέπει την άσκηση ένδικων βοηθημάτων και διαδικαστικών πράξεων μέσω του Η.Μ.Φ. (βλ. παρ. 2 του άρθρου 213 αυτού).

Ιδιαίτερα επισημαίνεται ότι, από τη θέση του Η.Μ.Φ. σε πλήρη λειτουργία, η οποία θα διαπιστωθεί με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης (βλ. παρ. 8 άρθρου 265 ν. 4738/2020), η αναγγελία των απαιτήσεων του Δημοσίου στην πτώχευση, όπως και η αναγγελία απαιτήσεων των λοιπών πιστωτών της πτώχευσης, θα υποβάλλεται μέσω του εν λόγω ηλεκτρονικού μητρώου (βλ. κατωτέρω παρ. 6.Β.iii. της παρούσας).

4. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΑΠΛΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΣΕ ΠΤΩΧΕΥΣΕΙΣ ΜΙΚΡΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ

Ως «πτωχεύσεις μικρού αντικειμένου» ορίζονται στο νόμο (παρ. 2 άρθρου 78 ν. 4738/2020) οι πτωχεύσεις στις οποίες η επιχείρηση του οφειλέτη αποτελεί «πολύ μικρή οντότητα», με την έννοια του άρθρου 2 του ν. 4308/2014 (Α` 251), όπου τίθενται τα σχετικά ποσοτικά όρια ως προς την αξία του ενεργητικού, το καθαρό ύψος κύκλου εργασιών και το μέσο όρο απασχολουμένων. Στην περίπτωση των φυσικών προσώπων, το κριτήριο που αφορά στο ενεργητικό εφαρμόζεται στην περιουσία του προσώπου. Όσον αφορά ειδικά την ακίνητη περιουσία του οφειλέτη, η αξία αυτής υπολογίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 11 του ν. 4738/2020. Στην περίπτωση των νομικών προσώπων, εάν το καθαρό ύψος του κύκλου εργασιών υπερβαίνει τα 2.000.000 ευρώ, ανεξαρτήτως των λοιπών στοιχείων (αξία ενεργητικού, αριθμός απασχολουμένων), η οντότητα δεν αντιμετωπίζεται ως «πολύ μικρή» στο πλαίσιο του πτωχευτικού δικαίου, επομένως δεν πρόκειται για «πτώχευση μικρού αντικειμένου».

Στις πτωχεύσεις μικρού αντικειμένου εφαρμόζεται η απλοποιημένη διαδικασία των άρθρων 172 έως και 188 του ν. 4738/2020, ενώ συμπληρωματικά εφαρμόζονται οι γενικές διατάξεις του ίδιου νόμου που ρυθμίζουν τη διαδικασία της πτώχευσης. Αρμόδιο πτωχευτικό δικαστήριο για την κήρυξη της πτώχευσης στις εν λόγω περιπτώσεις είναι το Ειρηνοδικείο στην περιφέρεια του οποίου ο οφειλέτης έχει την κύρια κατοικία του, εφόσον δεν ασκεί επιχειρηματική δραστηριότητα, ή το κέντρο των κυρίων συμφερόντων του. Επισημαίνεται ότι στην απλοποιημένη διαδικασία πτώχευσης βούληση του νομοθέτη είναι η ταχύτερη δυνατή ολοκλήρωση των εργασιών της πτωχευτικής διαδικασίας (δηλαδή της εκποίησης της πτωχευτικής περιουσίας) από το σύνδικο, ει δυνατόν πριν από την πάροδο έτους από την κήρυξή της (βλ. άρθρο 188 του ν. 4738/2020). Για το λόγο αυτό, απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή για την έγκαιρη αναγγελία των απαιτήσεων του Δημοσίου στις εν λόγω πτωχεύσεις.

5. ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

Όπως και στο προϊσχύον δίκαιο (άρθρο 10 ν. 3588/2007), και στο άρθρο 86 του ν. 4738/2020 προβλέπεται η δυνατότητα να διαταχθούν από το δικαστήριο, εντός του χρονικού διαστήματος από την κατάθεση της αίτησης πτώχευσης έως την έκδοση της δικαστικής απόφασης επ' αυτής, με απόφαση ή και προσωρινή διαταγή, προληπτικά μέτρα, κατόπιν αίτησης οποιουδήποτε έχει έννομο συμφέρον. Συγκεκριμένα, το δικαστήριο, δικάζοντας κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων (άρθρα 682 επ. ΚΠολΔ), μπορεί να διατάξει όποιο μέτρο κρίνει αναγκαίο για να αποτραπεί κάθε επιζήμια για τους πιστωτές μεταβολή της περιουσίας του οφειλέτη ή μείωση της αξίας της, όπως ιδίως την αναστολή των ατομικών διώξεων των πιστωτών σε βάρος του οφειλέτη για την είσπραξη των απαιτήσεών τους. Σύμφωνα με την παρ. 5 του άρθρου 86 του ν. 4738/2020, τα διατασσόμενα μέτρα παύουν αυτοδικαίως να ισχύουν με τη δημοσιοποίηση της απόφασης του δικαστηρίου στο Η.Μ.Φ. επί της αίτησης για κήρυξη της πτώχευσης.

Επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με το νέο νόμο, η αναστολή που διατάσσεται από το δικαστήριο με προληπτικά μέτρα δεν εμποδίζει τη διενέργεια πράξεων αναγκαστικής εκτέλεσης (κατάσχεση, πλειστηριασμό) σε περιουσιακά στοιχεία του οφειλέτη επί των οποίων υφίσταται εμπράγματη ασφάλεια (π.χ. υποθήκη) ή άλλο ειδικό προνόμιο με επίσπευση του ενέγγυου πιστωτή. Επομένως, τυχόν δικαστική διαταγή περί απαγόρευσης ατομικών διώξεων των πιστωτών έως την έκδοση απόφασης επί της αίτησης πτώχευσης δεν εμποδίζει το Δημόσιο να διενεργήσει διοικητική εκτέλεση κατά Κ.Ε.Δ.Ε. επί ακινήτου του οφειλέτη στο οποίο έχει εγγράψει υποθήκη ούτε να αναγγείλει τις απαιτήσεις του σε πλειστηριασμό που επισπεύδεται από τρίτο ενυπόθηκο πιστωτή. Κατ' εξαίρεση, σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 86 του ν. 4738/2020, η αναστολή που διατάσσεται με προληπτικά μέτρα καταλαμβάνει και τους ενέγγυους πιστωτές, σε περίπτωση που η αίτηση πτώχευσης περιλαμβάνει με τρόπο παραδεκτό αίτημα εκποίησης του συνόλου του ενεργητικού της επιχείρησης ή των επιμέρους λειτουργικών συνόλων, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 79, και εφόσον τα περιουσιακά στοιχεία επί των οποίων υφίσταται εμπράγματη ασφάλεια αποτελούν μέρος λειτουργικού συνόλου.

Σε περίπτωση που, κατά το χρόνο χορήγησης από το πτωχευτικό δικαστήριο προληπτικών μέτρων σύμφωνα με το άρθρο 86 του ν. 4738/2020, βρίσκονται σε ισχύ άλλα μέτρα προστασίας των περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη, ιδίως στο πλαίσιο του ν. 3869/2010 (π.χ. με προσωρινή διαταγή) ή του ν. 4605/2019 (σχετική η εγκύκλιος Ε. 2062/2019), τα υφιστάμενα μέτρα αίρονται αυτοδικαίως και καταργείται κάθε σχετική εκκρεμής διαδικασία.

6. ΕΙΣΠΡΑΞΗ ΟΦΕΙΛΩΝ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΚΗΡΥΞΗ ΤΟΥ ΟΦΕΙΛΕΤΗ ΣΕ ΠΤΩΧΕΥΣΗ

A. Είδη χρεών πτωχού οφειλέτη

Από τις διατάξεις του άρθρου 96 του ν. 4738/2020 προκύπτει η **πάγια** διάκριση των χρεών του πτωχού οφειλέτη σε πτωχευτικά, ομαδικά και μεταπτωχευτικά και η αντίστοιχη διάκριση των πιστωτών του σε πτωχευτικούς, ομαδικούς και μεταπτωχευτικούς.

Επισημαίνεται ότι στην παρ. 4 του ανωτέρω άρθρου περιλαμβάνεται νομοθετικός ορισμός της έννοιας του «ομαδικού πιστωτή» και των ομαδικών χρεών (ή «ομαδικών πιστωμάτων» από τη σκοπιά του πιστωτή), οι έννοιες των οποίων, υπό το προϊσχύον δίκαιο, είχαν οριοθετηθεί μόνο από τη νομολογία και τη βιβλιογραφία. Επίσης, στην παρ. 2 του άρθρου τίθεται με ειδική διάταξη (σε σχέση με την αντίστοιχη γενική διάταξη του πρώτου εδαφίου της παρ. 1) ο ορισμός των «πτωχευτικών χρεών προς το Δημόσιο», ο οποίος βρίσκεται σε συμφωνία με την αντίστοιχου περιεχομένου διάταξη της παρ. 4 του άρθρου 61 του ν.δ. 356/1974 (Κ.Ε.Δ.Ε.), που ισχύει για τις πτωχεύσεις του ν. 3588/2007. Ακολουθως:

Πτωχευτικά χρέη προς το Δημόσιο είναι οι οφειλές του πτωχού που γεννήθηκαν ή ανάγονται σε χρόνο πριν από την κήρυξη της πτώχευσης, ανεξαρτήτως χρόνου βεβαίωσης, δηλαδή ανεξαρτήτως του χρόνου δημιουργίας τίτλου είσπραξης και καταχώρησης αυτού στα βιβλία εισπρακτέων εσόδων, όπως π.χ. από φόρο εισοδήματος ή Φ.Π.Α. οικονομικών ετών/φορολογικών περιόδων που αφορούν χρονικό διάστημα πριν από την έκδοση της σχετικής απόφασης του πτωχευτικού δικαστηρίου κ.ο.κ.

Υπενθυμίζεται ότι με γνωμοδοτήσεις του Ν.Σ.Κ., που έχουν γίνει αρμοδίως δεκτές, έχουν χαρακτηριστεί ως «πτωχευτικά χρέη» οφειλές η αιτία των οποίων ανάγεται σε χρόνο πριν από την πτώχευση, όπως π.χ. οφειλή προς το Δημόσιο από κατάπτωση εγγύησης που έχει χορηγήσει σε δάνειο (ΚΑΧΚΕΕΔ), όταν η σύμβαση δανείου και η χορήγηση εγγύησης έλαβαν χώρα πριν από την πτώχευση, ανεξάρτητα από το χρόνο της κατάπτωσης (βλ. γνωμοδότηση ΝΣΚ 473/1998). Παραδείγματα πτωχευτικών χρεών παρατίθενται και στο υπ' αριθ. Δ.ΕΙΣΠΡ. Ε 1191484 ΕΞ/21-12-2017 έγγραφο του Διοικητή ΑΑΔΕ με θέμα «*Παροχή οδηγιών σχετικά με τη ρύθμιση χρεών πτωχών και υπό εξυγίανση ή συνδιαλλαγή οφειλετών κατ' άρθρο 62Α του Κ.Ε.Δ.Ε.*», κεφ. Ι, Β, 1, iv).

Ομαδικά χρέη προς το Δημόσιο είναι οι οφειλές του πτωχού που γεννήθηκαν ή ανάγονται σε χρόνο μετά την κήρυξη της πτώχευσης και προέρχονται από τη δραστηριότητα του συνδίκου (ή του οφειλέτη, αν σε αυτόν έχει ανατεθεί με απόφαση του πτωχευτικού δικαστηρίου η διοίκηση της πτωχευτικής περιουσίας σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 94 του ν. 4738/2020) ή συνδέονται με τα στοιχεία της πτωχευτικής περιουσίας. Υπενθυμίζεται ότι πτωχευτική περιουσία είναι η περιουσία που ανήκει στον οφειλέτη κατά την κήρυξη της πτώχευσης (βλ. παρ. 1 του άρθρου 92 του ν. 4738/2020, καθώς και τις εξαιρέσεις και διακρίσεις που προβλέπονται στις παρ. 2-8 αυτού).

Στην κατηγορία των ομαδικών χρεών μπορούν να υπαχθούν, επομένως, π.χ. χρέη από Φ.Π.Α. τα οποία γεννήθηκαν μετά την κήρυξη της πτώχευσης από υποκείμενες σε φόρο πράξεις του συνδίκου κατά την εκκαθάριση της πτωχευτικής περιουσίας (βλ. και παρ. 4 του άρθρου 170 του ν. 4738/2020) ή άλλες συμβάσεις που συνάπτονται ή συνεχίζονται από το σύνδικο κατ' άρθρα 104 επ. του ν. 4738/2020 (για τα αντιστοίχως ισχύοντα υπό το προϊσχύον δίκαιο βλ. και Γνωμ. 438/2007 του Β' Τμήματος του Ν.Σ.Κ.). Επίσης, στην κατηγορία των ομαδικών χρεών μπορούν να υπαχθούν π.χ. οι οφειλές από ΕΝ.Φ.Ι.Α. που επιβάλλεται επί ακινήτων της πτωχευτικής περιουσίας για φορολογικές περιόδους μετά την κήρυξη της πτώχευσης.

Σε αντιδιαστολή με τα πτωχευτικά και τα ομαδικά χρέη, **μεταπτωχευτικά** χρέη προς το Δημόσιο είναι οι οφειλές του πτωχού που δημιουργήθηκαν μετά την κήρυξη της πτώχευσης

αλλά από τη δραστηριότητα του ίδιου του πτωχού οφειλέτη, δεν σχετίζονται δηλαδή με τη διαδικασία της πτώχευσης, όπως π.χ. η οφειλή από φόρο κληρονομιάς όταν η επαγωγή της κληρονομιάς είναι μεταγενέστερη της κήρυξης σε πτώχευση ή, σε περίπτωση πτωχού φυσικού προσώπου, η οφειλή φόρου εισοδήματος που προέρχεται από δραστηριότητα του πτωχού μετά την πτώχευση κ.ο.κ.

Β. Είσπραξη πτωχευτικών χρεών προς το Δημόσιο

Όπως διαχρονικά ισχύει στο πτωχευτικό δίκαιο, η είσπραξη των πτωχευτικών χρεών επιτρέπεται -κατ' αρχήν- μόνο μέσω της συλλογικής πτωχευτικής διαδικασίας (βλ. παρ. 3 του άρθρου 96 του ν. 4738/2020), δηλαδή μέσω της αναγγελίας των απαιτήσεων των πτωχευτικών πιστωτών (άρθρα 152 επ. του ν. 4738/2020) και της διανομής σε αυτούς του προϊόντος εκκαθάρισης της πτωχευτικής περιουσίας σύμφωνα με τους κανόνες και τη διαδικασία κατάταξης των άρθρων 167-169 του ν. 4738/2020. Κατ' εξαίρεση, προβλέπεται η δυνατότητα των ενέγγυων πιστωτών να προβούν σε αναγκαστική εκτέλεση των υπέγγυων στοιχείων της πτωχευτικής περιουσίας υπό προϋποθέσεις και εντός ορισμένου χρονικού διαστήματος από την κήρυξη της πτώχευσης (βλ. άρθρο 101 του ν. 4738/2020) καθώς και η δυνατότητα συμψηφισμού πτωχευτικών χρεών υπό ορισμένες προϋποθέσεις (βλ. άρθρο 111 του ν. 4738/2020). Ειδικότερα:

ι. Αναστολή ατομικών μέτρων είσπραξης - Εξαίρεση

α. Σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 100 του ν. 4738/2020 (το οποίο αντιστοιχεί στο προϊσχύον άρθρο 25 του ν. 3588/2007), από την κήρυξη της πτώχευσης αναστέλλονται αυτοδικαίως όλα τα ατομικά καταδιωκτικά μέτρα των πτωχευτικών πιστωτών κατά του οφειλέτη προς ικανοποίηση ή εκπλήρωση πτωχευτικών απαιτήσεών τους. Στην απαγόρευση ρητά περιλαμβάνονται τα μέτρα διοικητικής εκτέλεσης καθώς και τα μέτρα διασφάλισης οφειλών κατά το άρθρο 46 του ν. 4174/2013 (Κ.Φ.Δ.), στα οποία εμπίπτουν η υποθήκη και η συντηρητική κατάσχεση. Στην παρ. 3 του άρθρου 100 του ν. 4738/2020 προβλέπεται επίσης η αναστολή λήψης ασφαλιστικών μέτρων (που αφορούν την είσπραξη πτωχευτικών χρεών) καθ' όλη τη διάρκεια της πτώχευσης, ήτοι από την κήρυξη της πτώχευσης μέχρι την ανάκληση ή περάτωση αυτής.

Σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 100 του ν. 4738/2020, πράξεις που διενεργούνται κατά παράβαση των αναστολών των παρ. 1 ως 3 του άρθρου είναι απολύτως άκυρες.

Επισημαίνεται ότι για την είσπραξη πτωχευτικών χρεών δεν είναι επίσης δυνατή, βάσει της παρ. 3 του άρθρου 96 του ν. 4738/2020, η λήψη μέτρων σε βάρος της μεταπτωχευτικής περιουσίας του πτωχού, δηλαδή της περιουσίας που τυχόν απέκτησε μετά την κήρυξη της πτώχευσης και δεν περιλαμβάνεται στην πτωχευτική περιουσία σύμφωνα με την παρ. 8 του άρθρου 92 του νόμου.

β. Κατ' εξαίρεση της ως άνω αναστολής ατομικών διώξεων, με την παρ. 3 του άρθρου 101 του ν. 4738/2020 (το οποίο αντιστοιχεί στο προϊσχύον άρθρο 26 του ν. 3588/2007) παρέχεται στους ενέγγυους πιστωτές η δυνατότητα να προβούν οι ίδιοι, εκτός πτωχευτικής διαδικασίας, σε αναγκαστική εκτέλεση επί των στοιχείων της πτωχευτικής περιουσίας στα οποία έχουν εγγράψει εμπράγματα ασφάλεια πριν από την κήρυξη της πτώχευσης ή έχουν άλλο ειδικό προνόμιο σύμφωνα με το άρθρο 976 ΚΠολΔ («υπέγγυων» στοιχείων) εντός αποκλειστικής

προθεσμίας εννέα (9) μηνών από την κήρυξη της πτώχευσης, μετά την παρέλευση της οποίας ισχύει και για αυτούς η αναστολή του άρθρου 100 του νόμου. Όπως προκύπτει από την παρ. 2 του άρθρου 162 του ν. 4738/2020, σε περίπτωση που εντός του ανωτέρω χρονικού διαστήματος δεν έχει τουλάχιστον ξεκινήσει η διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης από τον ενέγγυο πιστωτή, ο σύνδικος ακολουθεί και ως προς το υπέγγυο πράγμα τη διαδικασία πτωχευτικής εκποίησης των άρθρων 162 επ. του ν. 4738/2020. Σημειώνεται, ότι η ανωτέρω δυνατότητα του ενέγγυου πιστωτή δεν υφίσταται σε περίπτωση που στην απόφαση της πτώχευσης προβλέπεται εκποίηση του ενεργητικού της επιχείρησης ως λειτουργικού συνόλου ή των επιμέρους λειτουργικών συνόλων αυτής και το υπέγγυο περιουσιακό στοιχείο αποτελεί μέρος του υπό εκποίηση περιουσιακού συνόλου, οπότε για την εκποίηση αυτού ακολουθείται η διαδικασία των άρθρων 158 επ. του ν. 4738/2020. Στην περίπτωση αυτή, δυνατότητα επίσπευσης ατομικής αναγκαστικής εκτέλεσης παρέχεται στους ενέγγυους πιστωτές μόνο αν η εν λόγω διαδικασία εκποίησης περατωθεί για τους λόγους που προβλέπονται στις παρ. 1 και 2 του άρθρου 159 (μη έγκριση συναλλαγής ή μη κατάθεση προσφορών) ή στην παρ. 1 του άρθρου 161 (πάροδος 18 μηνών από την κήρυξη της πτώχευσης χωρίς να εκκρεμεί πλειοδοτική διαδικασία για την εκποίηση του συνόλου ή επιμέρους λειτουργικών συνόλων της επιχείρησης) και μόνο για χρονικό διάστημα εννέα (9) μηνών από την ως άνω περάτωση της διαδικασίας.

Όπως διευκρινίζεται στην παρ. 3 του άρθρου 101 του ν. 4738/2020, σε περίπτωση κατάσχεσης του υπέγγυου πράγματος από ενέγγυο πιστωτή, η άρση της αναστολής ισχύει μέχρι την πώληση του υπέγγυου στοιχείου μέσω πλειστηριασμού ή μέχρι την ανατροπή της κατάσχεσης.

Ακολούθως, σε περίπτωση πτώχευσης οφειλέτη του, το Δημόσιο δεν έχει δυνατότητα λήψης μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης σε βάρος της πτωχευτικής και μεταπτωχευτικής περιουσίας του πτωχεύσαντα για την είσπραξη πτωχευτικών χρεών. Σε περίπτωση, όμως, που το Δημόσιο έχει εγγράψει πριν από την πτώχευση υποθήκη σε ακίνητο του πτωχού, είναι δηλαδή ενυπόθηκος πιστωτής, μπορεί να επισπεύσει ή να συνεχίσει αναγκαστική εκτέλεση για την ικανοποίησή του από το υπέγγυο ακίνητο της πτωχευτικής περιουσίας, κατά τα προαναφερθέντα.

ii. Τύχη κατασχέσεων εις χείρας τρίτου που έχουν επιβληθεί πριν από την κήρυξη της πτώχευσης

Πρέπει ιδιαίτερα να επισημανθεί η νέα διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 100 του ν. 4738/2020, με την οποία ρυθμίζεται πλέον ρητά στο νόμο η τύχη των κατασχέσεων εις χείρας τρίτου που έχουν επιβληθεί νομίμως πριν από την πτώχευση του καθ' ου η κατάσχεση. Σύμφωνα με την ανωτέρω διάταξη: *«Σε περίπτωση κατάσχεσης εις χείρας τρίτου πριν από την κήρυξη της πτώχευσης, η πτώχευση δεν επηρεάζει τα δικαιώματα του κατασχόντος επί μελλοντικών απαιτήσεων του οφειλέτη που εκχωρήθηκαν αναγκαστικά με την κατάσχεση, αλλά δεν έχουν ακόμα γεννηθεί»*. Επομένως, η κήρυξη σε πτώχευση δεν συνεπάγεται υποχρέωση άρσης ούτε αναστολή των ανωτέρω κατασχέσεων αναφορικά με τυχόν μελλοντικές απαιτήσεις του καθ' ου που έχουν κατασχεθεί. Αντίθετα, κατ' εφαρμογή της ανωτέρω διάταξης, ο τρίτος οφείλει και μετά την κήρυξη της πτώχευσης να αποδίδει/αποδώσει στο κατασχόν Δημόσιο τα ποσά των μελλοντικών απαιτήσεων που αποτέλεσαν αντικείμενο της επιβληθείσας κατάσχεσης και

γεννιούνται/καθίστανται απαιτητές μετά την κήρυξη της πτώχευσης, δεδομένου ότι με την κατάσχεση έχει επέλθει ήδη πριν από την πτώχευση η αναγκαστική εκχώρηση αυτών στον κατασχόντα (βλ. παρ. 3 του άρθρου 30 του Κ.Ε.Δ.Ε.).

Επίσης, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 210 του ν. 4738/2020, η πτώχευση δεν επηρεάζει τα δικαιώματα του εκδοχέα επί μελλοντικών απαιτήσεων του οφειλέτη που εκχωρήθηκαν πριν την κήρυξη της πτώχευσης, αλλά δεν έχουν ακόμα γεννηθεί.

iii. Αναγγελία των απαιτήσεων του Δημοσίου και κατάταξη αυτών

α. Προθεσμία αναγγελίας – Μη υποβολή των αναγγελλόμενων απαιτήσεων σε επαλήθευση:

Σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 153 του ν. 4738/2020, οι απαιτήσεις του Δημοσίου αναγγέλλονται χωρίς τον χρονικό περιορισμό που προβλέπεται για τους λοιπούς πιστωτές (για τους οποίους ισχύει προθεσμία τριών μηνών από τη δημοσίευση της πτωχευτικής απόφασης στο Η.Μ.Φ.), το αργότερο μέχρι τη σύνταξη του τελευταίου πίνακα διανομής και συμμετέχουν μόνο σε διανομές που δεν έχουν διαταχθεί μέχρι την αναγγελία τους. Επίσης, στην ανωτέρω διάταξη ρητά ορίζεται ότι οι αναγγελλόμενες απαιτήσεις του Δημοσίου δεν υπόκεινται στη διαδικασία επαλήθευσης του άρθρου 155 του ν. 4738/2020.

β. Διαδικασία, τύπος και περιεχόμενο αναγγελίας:

Σημαντική μεταβολή σε σχέση με το προϊσχύον δίκαιο ως προς τη διαδικασία της αναγγελίας προβλέπει η παρ. 1 του άρθρου 154 του ν. 4738/2020, κατά την οποία η αναγγελία απαιτήσεων στις πτωχεύσεις του ν. 4738/2020, συμπεριλαμβανομένης της αναγγελίας των απαιτήσεων του Δημοσίου, γίνεται στο Η.Μ.Φ. Ειδικότερα, η υπογεγραμμένη εκτύπωση αναγγελίας απαιτήσεων σε πτώχευση, όπως αυτή δημιουργείται στο οικείο υποσύστημα του πληροφοριακού συστήματος της ΑΑΔΕ, αναρτάται στη σχετική ηλεκτρονική πλατφόρμα από τον εξουσιοδοτημένο προς τούτο υπάλληλο.

Επισημαίνεται ότι έως τη θέση του Η.Μ.Φ. σε πλήρη εφαρμογή εξακολουθούν να ισχύουν οι διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 62 του Κ.Ε.Δ.Ε., που προβλέπουν, μεταξύ άλλων, την αναγγελία στο γραμματέα του πτωχευτικού δικαστηρίου και στο σύνδικο της πτώχευσης δια δικαστικού επιμελητή ή υπαλλήλου του Δημοσίου (σε συνδυασμό με την παρ. 1 του άρθρου 84 του Κ.Ε.Δ.Ε.). Επομένως, η εν λόγω διαδικασία εξακολουθεί να τηρείται στις πτωχεύσεις του ν. 4738/2020 έως την έκδοση της κοινής απόφασης των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης, με την οποία θα διαπιστώνεται, κατ' εξουσιοδότηση της παρ. 8 του άρθρου 265 του ν. 4738/2020, η θέση του Η.Μ.Φ. σε πλήρη λειτουργία.

Η αναγγελία στις πτωχεύσεις του ν. 3588/2007 και του προϊσχύοντος πτωχευτικού δικαίου διενεργείται σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 62 του Κ.Ε.Δ.Ε, παρά την κατάργησή των παρ. 1 έως και 3 του ανωτέρω άρθρου μετά τη θέση σε πλήρη εφαρμογή του Η.Μ.Φ. , που θα διαπιστωθεί με την ως άνω κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης.

Σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 154 του ν. 4738/2020, στην αναγγελία «ο πιστωτής αναφέρει το είδος και την αιτία της απαίτησής του, τον χρόνο γέννησής της, το ύψος της, καθώς και το αν η απαίτησή του έχει ή όχι προνομιακό χαρακτήρα ή εμπράγματη ασφάλεια και τα περιουσιακά στοιχεία τα οποία είναι αντικείμενο της εμπράγματης ασφάλειας ή ειδικού

προνομίου ή αν υπάρχει επιφύλαξη κυριότητας». Για το περιεχόμενο της αναγγελίας του Δημοσίου ισχύουν οι οδηγίες που έχουν παρασχεθεί με το υπ' αριθ. Δ.ΕΙΣΠΡ. Β 1115633 ΕΞ/29-9-2020 έγγραφο οδηγιών του Διοικητή ΑΑΔΕ και την ΠΟΛ. 1050/2010 (κεφ. ΙΧ), με την επιφύλαξη των αναφερομένων αμέσως κατωτέρω (υπό στοιχείο γ) σχετικά με την παύση τοκογονίας.

Επισημαίνεται ότι στην αναγγελία του Δημοσίου στην πτώχευση ενδείκνυται να περιλαμβάνονται, **πέραν των πτωχευτικών χρεών, και τα τυχόν ομαδικά χρέη**, ώστε να διασφαλίζεται η γνώση αυτών από το σύνδικο και η κατά προτεραιότητα εξόφλησή τους από το προϊόν εκποίησης της πτωχευτικής περιουσίας (προαφαίρεση από τον πίνακα κατάταξης, βλ. κατωτέρω υπό Γ).

γ. Παύση τοκογονίας των πτωχευτικών χρεών:

Σύμφωνα με το άρθρο 99 του ν. 4738/2020, από την κήρυξη της πτώχευσης οι απαιτήσεις (όλων εν γένει) των πτωχευτικών πιστωτών παύουν να παράγουν νόμιμους ή συμβατικούς τόκους και προσαυξήσεις εκπρόθεσμης καταβολής. Η παύση της τοκογονίας δεν ισχύει για τους συνοφειλέτες και τους εγγυητές. Επομένως, στην αναγγελία πτωχευτικών χρεών προς το Δημόσιο στις πτωχεύσεις του ν. 4738/2020 δεν πρέπει να περιλαμβάνονται προσαυξήσεις/τόκοι εκπρόθεσμης καταβολής για το χρονικό διάστημα μετά την έκδοση της απόφασης πτώχευσης. Τονίζεται ότι η παύση τοκογονίας ισχύει μόνο για τα πτωχευτικά χρέη, όχι για τα ομαδικά χρέη που τυχόν συμπεριλαμβάνονται στην αναγγελία του Δημοσίου (βλ. ανωτέρω υπό β).

δ. Κατάταξη πτωχευτικών χρεών προς το Δημόσιο:

Η κατάταξη των απαιτήσεων των πτωχευτικών πιστωτών (δηλ. η κατάταξη των «πτωχευτικών πιστωμάτων») στο προϊόν της πτωχευτικής εκκαθάρισης ρυθμίζεται στα άρθρα 167 και 169 του ν. 4738/2020.

Ο νόμος (παρ. 2 του άρθρου 167 του ν. 4738/2020) παραπέμπει σχετικά στις διατάξεις των άρθρων 975 έως 978 του ΚΠολΔ, οι οποίες εφαρμόζονται αναλογικά (για την κατάταξη των απαιτήσεων του Δημοσίου κατά ΚΠολΔ βλ. σχετική ΠΟΛ. 1017/2018). Κατά παρέκκλιση όμως των κανόνων κατάταξης του ΚΠολΔ, στο άρθρο 167 του ν. 4738/2020 (όπως και στον προϊσχύοντα ν. 3588/2007, βλ. άρθρα 154 και 156 αυτού), προβλέπονται ορισμένες κατηγορίες απαιτήσεων (υπό στοιχεία α' έως α' της παρ. 2 του άρθρου 167 του ν. 4738/2020), οι οποίες κατατάσσονται κατά απόλυτη προτεραιότητα έναντι των υπόλοιπων πτωχευτικών χρεών, με την έννοια ότι για την κατάταξη των λοιπών απαιτήσεων των πτωχευτικών πιστωτών (μεταξύ των οποίων και του Δημοσίου) κατά το άρθρο 977 ΚΠολΔ, πρέπει να προηγηθεί η ολοσχερής ικανοποίηση των εν λόγω υπερ-προνομιακών απαιτήσεων. Πρόκειται, ειδικότερα, για απαιτήσεις πτωχευτικών πιστωτών από χρηματοδοτήσεις ή/και παροχή αγαθών και υπηρεσιών προς την επιχείρηση του οφειλέτη με σκοπό τη συνέχιση της δραστηριότητας της επιχείρησης και των πληρωμών της, που χορηγήθηκαν βάσει συμφωνίας εξυγίανσης ή κατά το χρονικό διάστημα των διαπραγματεύσεων για την επίτευξη της συμφωνίας εξυγίανσης, υπό τις ειδικότερες προϋποθέσεις που τίθενται στις περ. α' έως α' της παρ. 2 του άρθρου 167 του ν. 4738/2020.

iv. Συμψηφισμός

Για τη διενέργεια αυτεπάγγελτου συμψηφισμού πτωχευτικών χρεών κατ' άρθρο 83 του Κ.Ε.Δ.Ε. με ανταπαιτήσεις του πτωχού ισχύει ο περιορισμός που προβλέπεται στην παρ. 1 του άρθρου 111 του ν. 4738/2020. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, ο συμψηφισμός είναι επιτρεπτός, μόνο αν οι προϋποθέσεις αυτού συνέτρεξαν πριν από την κήρυξη της πτώχευσης. Ομοίου περιεχομένου διάταξη περιλαμβάνεται και στην παρ. 1 του άρθρου 36 του ν. 3588/2007.

v. Αποδεικτικό Ενημερότητας

Όπως και στο προϊσχύον πτωχευτικό δίκαιο, στην παρ. 7 του άρθρου 170 του ν. 4738/2020 προβλέπεται ότι ο σύνδικος (που ασκεί τη διοίκηση της πτωχευτικής περιουσίας) δεν απαιτείται να προσκομίσει «πιστοποιητικό φορολογικής ενημερότητας» του οφειλέτη για οποιαδήποτε συναλλαγή του με το Δημόσιο. Η απαλλαγή αυτή προβλέπεται και για κάθε σύμβαση μεταβίβασης και κάθε πράξη στο πλαίσιο της πτωχευτικής εκκαθάρισης (βλ. παρ. 4 και 8 του ίδιου άρθρου). Υπενθυμίζεται ότι η εξαίρεση του συνδίκου από την υποχρέωση προσκόμισης αποδεικτικού ενημερότητας για πράξεις και συναλλαγές που αφορούν την πτωχευτική περιουσία προβλέπεται και στην περ. β' του άρθρου 2 της Απόφασης Γ.Γ.Δ.Ε. ΠΟΛ. 1274/2013.

Γ. Είσπραξη ομαδικών χρεών προς το Δημόσιο

Οι περιορισμοί που προβλέπονται στο νόμο για την είσπραξη των πτωχευτικών χρεών, σύμφωνα με τα προαναφερθέντα (δηλαδή η αναστολή ατομικών καταδιωκτικών μέτρων, οι περιορισμοί στη δυνατότητα συμψηφισμού κ.λπ.) δεν ισχύουν για τα ομαδικά πιστώματα (απαιτήσεις) σε βάρος του πτωχού, δηλαδή για τα ομαδικά χρέη αυτού, για την είσπραξη των οποίων μπορούν να ληφθούν μέτρα είσπραξης σε βάρος τόσο της πτωχευτικής όσο και της τυχόν μεταπτωχευτικής περιουσίας του οφειλέτη (βλ. παρ. 4 του άρθρου 96 και παρ. 4 του άρθρου 100 του ν. 4738/2020). Παρά ταύτα, στην αναγγελία του Δημοσίου στην πτώχευση ενδείκνυται να περιλαμβάνονται, όπως προαναφέρθηκε (βλ. ανωτέρω, υπό Β.iii.β.) και τα τυχόν ομαδικά χρέη προς το Δημόσιο, πέραν των πτωχευτικών χρεών.

Οι οφειλές αυτές, όπως και τα έξοδα της πτωχευτικής διαδικασίας πρέπει να εξοφλούνται κατά προτεραιότητα από το σύνδικο, πριν από την ικανοποίηση των πτωχευτικών πιστωμάτων. Όπως ορίζεται στην παρ. 1 του άρθρου 167 του ν. 4738/2020, τα ποσά που απαιτούνται για την ικανοποίηση των δικαστικών εξόδων, των εξόδων διοίκησης της πτωχευτικής περιουσίας και των ομαδικών πιστωμάτων προαφαιρούνται από το εκπλειστηρίασμα της πτωχευτικής περιουσίας.

Πέραν των αναφερομένων ανωτέρω (κεφ. 6.Α. της παρούσας) για τυχόν ομαδικά χρέη προς το Δημόσιο, στο νόμο προβλέπονται συγκεκριμένες περιπτώσεις ομαδικών χρεών προς τρίτους πιστωτές (ενδεικτικά: οφειλές από χρηματοδοτήσεις που λαμβάνει ο σύνδικος για την κάλυψη δαπανών της πτώχευσης κατά την παρ. 2 του άρθρου 144 ή την παρ. 3 του άρθρου 158 του ν. 4738/2020, οφειλές μισθών και συναφών παροχών προς εργαζόμενους που συνεχίζουν να παρέχουν την εργασία τους μετά την κήρυξη της πτώχευσης σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 109 του ν. 4738/2020 κ.λπ.)

Δ. Είσπραξη μεταπτωχευτικών χρεών προς το Δημόσιο

Σε περίπτωση που εις βάρος του πτωχεύσαντος δημιουργηθούν μεταπτωχευτικά χρέη, ο πιστωτής (π.χ. το Δημόσιο) δύναται να στραφεί προς ικανοποίηση της απαίτησής του μόνο κατά της τυχόν μεταπτωχευτικής περιουσίας του οφειλέτη (βλ. ενδεικτικά ΕφΠειρ 250/2011, ΔΕΕ 2011/1149). Αντίστοιχα, συμψηφισμός μεταπτωχευτικών χρεών του πτωχού επιτρέπεται μόνο με τυχόν μεταπτωχευτικές απαιτήσεις του έναντι του Δημοσίου (π.χ. απαίτηση από επιστροφή φόρου εισοδήματος από μεταπτωχευτική δραστηριότητα του πτωχού).

Επισημαίνεται ότι όλα τα προαναφερθέντα (στις ενότητες Α έως Δ) σχετικά με τους περιορισμούς στην είσπραξη οφειλών μετά την κήρυξη της πτώχευσης **αφορούν μόνο το πρόσωπο που κηρύχθηκε σε πτώχευση και όχι τυχόν άλλα πρόσωπα που ευθύνονται εις ολόκληρον με αυτό (συνοφειλέτες, εγγυητές)**. Σε βάρος των ως άνω συνυπόχρεων προσώπων μπορούν να λαμβάνονται αναγκαστικά μέτρα είσπραξης με τους ίδιους όρους που ισχύουν για όλους τους κοινούς οφειλέτες (βλ. άρθρο 102 του ν. 4738/2020). Ομοίως, στο άρθρο 99 του ν. 4738/2020 ρητά διευκρινίζεται ότι η παύση της τοκογονίας, ως συνέπεια της πτώχευσης, δεν ισχύει για τις απαιτήσεις έναντι των συνοφειλετών και εγγυητών.

7. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΚΠΟΙΗΣΗΣ ΠΤΩΧΕΥΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ – ΕΚΠΟΙΗΣΗ ΜΕ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΜΕΣΑ

Στα άρθρα 157 έως και 166 του ν. 4738/2020 ρυθμίζεται η διαδικασία ρευστοποίησης της πτωχευτικής περιουσίας από το σύνδικο της πτώχευσης.

Βασικό χαρακτηριστικό της εκποίησης της πτωχευτικής περιουσίας στο πλαίσιο της πτώχευσης του ν. 4738/2020 είναι ότι ακολουθείται διαδικασία **πλειστηριασμού με ηλεκτρονικά μέσα**, σύμφωνα με τα ειδικότερα οριζόμενα στα άρθρα 157 έως και 166 του ν. 4738/2020.

Σημειώνεται ότι για τον καθορισμό των ειδικότερων όρων λειτουργίας των ηλεκτρονικών συστημάτων πλειστηριασμού και για τη ρύθμιση άλλων ειδικότερων θεμάτων σχετικά με τους ηλεκτρονικούς πλειστηριασμούς του ν. 4738/2020 έχει εκδοθεί, κατ' εξουσιοδότηση της παρ. 2 του άρθρου 207 του νόμου, η υπ' αριθ. 16106/2021 (Β' 1192) σχετική απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης.

8. ΑΝΑΚΟΠΗ ΚΑΤΑ ΠΙΝΑΚΑ ΚΑΤΑΤΑΞΗΣ – ΕΙΣΠΡΑΞΗ ΠΟΣΩΝ ΚΑΤΑΤΑΞΗΣ

α. Προθεσμία ανακοπής κατά πίνακα κατάταξης

Η προθεσμία για την άσκηση ανακοπής από το Δημόσιο κατά πίνακα κατάταξης είναι **δέκα (10) ημέρες** από τη δημοσιοποίηση του πίνακα κατάταξης, κατά τα οριζόμενα στην παρ. 2 του άρθρου 167 του ν. 4738/2020, ήτοι από την καταχώριση στο Η.Μ.Φ. του πίνακα κατάταξης, αφού αυτός έχει πρώτα κηρυχθεί εκτελεστός από τον εισηγητή της πτώχευσης (βλ. παρ. 1 του άρθρου 168 του ν. 4738/2020).

Επομένως, στις πτωχεύσεις του ν. 4738/2020 δεν ισχύει για το Δημόσιο η εξαιρετική τριακονθήμερη προθεσμία του άρθρου 58 παρ. 4 του Κ.Ε.Δ.Ε. για την άσκηση ανακοπής από

αυτό κατά πίνακα κατάταξης, η οποία εφαρμόζεται στις πτωχεύσεις του ν. 3588/2007 δυνάμει της παρ. 7 του άρθρου 67 του ν. 3842/2010 (βλ. ΠΟΛ. 1050/2010, κεφ. XI)

β. Είσπραξη ποσών κατάταξης

Σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 265 του ν. 4738/2020 (όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 5 του άρθρου 38 του ν. 4818/2021), στη διαδικασία πτώχευσης του ν. 4738/2020 δεν εφαρμόζεται η διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 58 του Κ.Ε.Δ.Ε., που προβλέπει την άμεση καταβολή στο Δημόσιο του συνόλου των απαιτήσεων του που έχουν καταταγεί ως εισπρακτές, ανεξάρτητα από τυχόν δικαστική προσβολή της κατάταξης αυτών (σχετική η εγκύκλιος ΠΟΛ 1115/2013). Αντίθετα, η εν λόγω διάταξη εφαρμόζεται στις λοιπές διαδικασίες κατάταξης απαιτήσεων δανειστών, όπως στο πλαίσιο διοικητικής εκτέλεσης, αναγκαστικής εκτέλεσης με επίσπευση τρίτου, διαδικασίας εκκαθάρισης, ειδικής διαχείρισης κ.λπ..

Επομένως, στις πτωχεύσεις του ν. 4738/2020, αν η κατάταξη του Δημοσίου προσβλήθηκε με ανακοπή κατά του πίνακα κατάταξης, το ποσό στο οποίο έγινε η κατάταξη του Δημοσίου δεν καταβάλλεται σε αυτό, αλλά διατηρείται, μέχρι η κατάταξή του να γίνει τελεσίδικη (βλ. παρ. 3 του άρθρου 168 του ν. 4738/2020).

9. ΠΕΡΑΤΩΣΗ ΠΤΩΧΕΥΣΗΣ – ΑΝΑΚΛΗΣΗ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΠΤΩΧΕΥΣΗΣ

Α. Όπως προκύπτει από την παρ. 1 του άρθρου 189 του ν. 4738/2020, η πτώχευση περατώνεται για έναν από τους επόμενους λόγους: α) με την εκποίηση όλου του ενεργητικού της πτωχευτικής περιουσίας και τη διανομή του προϊόντος της πτωχευτικής εκκαθάρισης στους πιστωτές, β) με την κήρυξη από το πτωχευτικό δικαστήριο της παύσης των εργασιών της πτώχευσης λόγω έλλειψης επαρκούς ενεργητικού για τη συνέχιση της διαδικασίας, γ) με την εξόφληση όλων των πτωχευτικών χρεών κατά το κεφάλαιο και τους τόκους μέχρι την κήρυξη της πτώχευσης ή δ) αυτοδικαίως, λόγω παρέλευσης ορισμένου χρόνου από την κήρυξη της πτώχευσης.

Βασική διαφορά σε σχέση με τα ισχύοντα στις πτωχεύσεις του ν. 3588/2007 είναι ότι στο ν. 4738/2020 ορίζονται, ως μέγιστη χρονική διάρκεια της πτωχευτικής διαδικασίας, τα πέντε (5) χρόνια από την κήρυξη αυτής, με δυνατότητα παράτασης για περιορισμένο χρονικό διάστημα, που ορίζεται στο νόμο, υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Μετά την πάροδο του εν λόγω χρονικού διαστήματος η πτώχευση περατώνεται αυτοδικαίως.

Ειδικότερα, για τους λόγους περάτωσης της πτώχευσης κατά το ν. 4738/2020 επισημαίνονται τα εξής:

- i. **Εκποίηση πτωχευτικής περιουσίας:** Η πτώχευση περατώνεται μόλις ολοκληρωθεί η διαδικασία εκποίησης του ενεργητικού της πτωχευτικής περιουσίας και διανομής στους πιστωτές, συμπεριλαμβανομένης της εκδίκασης τυχόν ανακοπών κατά του πίνακα κατάταξης. Στην περίπτωση αυτή δεν απαιτείται δικαστική απόφαση που να κηρύσσει την περάτωση της πτώχευσης.
- ii. **Εξόφληση όλων των πτωχευτικών χρεών:** Η πτώχευση περατώνεται κατά νόμο σε περίπτωση που εξοφληθούν όλα τα πτωχευτικά χρέη του πτωχεύσαντος (όχι μόνο προς

το Δημόσιο, αλλά και προς τους λοιπούς πτωχευτικούς πιστωτές) κατά κεφάλαιο και τόκους μέχρι την κήρυξη της πτώχευσης, χωρίς να απαιτείται για την περάτωση της πτώχευσης έκδοση σχετικής δικαστικής απόφασης. Ο εν λόγω τρόπος περάτωσης είναι σπάνιος στην πράξη.

- iii. **Παύση εργασιών της πτώχευσης:** Παύση εργασιών της πτώχευσης κηρύσσεται κατόπιν αίτησης του οφειλέτη, του πιστωτή ή του συνδίκου ή και αυτεπαγγέλτως, όταν οι εργασίες της πτώχευσης δεν μπορούν να εξακολουθήσουν λόγω έλλειψης των αναγκαίων χρημάτων ή ευχερώς ρευστοποιήσιμης περιουσίας.

Σε περίπτωση που εκδόθηκε απόφαση του πτωχευτικού δικαστηρίου που κηρύσσει την παύση των εργασιών της πτώχευσης, η πτώχευση περατώνεται μετά πάροδο ενός (1) μηνός από τη «δημοσιοποίηση» της ανωτέρω δικαστικής απόφασης, δηλαδή από την καταχώρισή της στο Η.Μ.Φ. (βλ. παρ. 1 και 2 του άρθρου 191 σε συνδ. με την 2 άρθρου 84 του ν. 4738/2020).

- iv. **Αυτοδίκαιη περάτωση:** Εφόσον δεν συνέτρεξε προηγουμένως κανένας από τους ανωτέρω λόγους περάτωσης, η πτώχευση περατώνεται αυτοδικαίως, χωρίς άλλη διατύπωση, μετά παρέλευση πέντε (5) ετών από την κήρυξη της πτώχευσης. Κατ' εξαίρεση, ο νόμος προβλέπει τη δυνατότητα παράτασης της πτωχευτικής διαδικασίας, με απόφαση του πτωχευτικού δικαστηρίου στις εξής περιπτώσεις:

α) αν κατά τη συμπλήρωση των 5 ετών από την κήρυξη της πτώχευσης έχει συνταχθεί πίνακας διανομής, κατά του οποίου εκκρεμεί ανακοπή, οπότε η πτωχευτική διαδικασία δύναται να παραταθεί μέχρι την έκδοση αμετάκλητης απόφασης επί της ανακοπής και την χωρίς καθυστέρηση ολοκλήρωση της διανομής (παρ. 4 άρθρου 191 ν. 4738/2020). Στην περίπτωση αυτή, μέχρι την έκδοση απόφασης σχετικά με την αίτηση παράτασης, η πτωχευτική διαδικασία δεν διακόπτεται.

β) άπαξ και για χρονική περίοδο μέχρι δύο ετών, εφόσον έχει ληφθεί σχετική απόφαση από τη συνέλευση πιστωτών (παρ. 5 άρθρου 191 ν. 4738/2020).

Οι ανωτέρω λόγοι περάτωσης ισχύουν και στην απλοποιημένη διαδικασία πτωχεύσεων μικρού αντικειμένου (άρθρα 172-188 του ν. 4738/2020).

Τέλος, επισημαίνεται ότι την περάτωση της πτώχευσης, με οποιονδήποτε από τους προβλεπόμενους στον νόμο τρόπους, ακολουθεί η λογοδοσία του συνδίκου ενώπιον της συνέλευσης των πιστωτών. Σύμφωνα με το άρθρο 190 του ν. 4738/2020, η λογοδοσία του συνδίκου λαμβάνει χώρα εντός μηνός από την περάτωση της πτώχευσης.

Β. Όπως και στο προϊσχύον δίκαιο, η δικαστική απόφαση που κήρυξε την πτώχευση δύναται να ανακληθεί σύμφωνα με το άρθρο 83 του ν. 4738/2020 με απόφαση του δικαστηρίου που την εξέδωσε. Είτε η απόφαση ανάκλησης έχει αναδρομική ισχύ είτε όχι, κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στις παρ. 1 και 2 του άρθρου 83 του ν. 4738/2020, οι πράξεις που διενεργήθηκαν έγκυρα μέχρι την ανάκληση, π.χ. αναγγελία χρεών στην πτώχευση, δεν θίγονται, δηλαδή παράγουν τα αποτελέσματά τους, όπως η διακοπή της παραγραφής. Δεδομένου ότι η αίτηση ανάκλησης μπορεί να υποβληθεί μέχρι την περάτωση της πτώχευσης, είναι δυνατόν να εκδοθεί δικαστική απόφαση για την ανάκληση της πτώχευσης ακόμα και μετά την περάτωση αυτής.

10. ΑΠΑΛΛΑΓΗ ΟΦΕΙΛΕΤΩΝ - Φ.Π. ΚΑΙ ΝΟΜΙΜΩΝ ΕΚΠΡΟΣΩΠΩΝ/ΔΙΟΙΚΟΥΝΤΩΝ Ν.Π.

Με το ν. 4738/2020 εισήχθη ο θεσμός της αυτοδίκαιης απαλλαγής από το υπόλοιπο χρεών (άρθρα 192-196 ν. 4738/2020), σε αντίθεση με τα ισχύοντα στο ν. 3588/2007, όπου προϋπόθεση της απαλλαγής ήταν η έκδοση σχετικής απόφασης του πτωχευτικού δικαστηρίου, κατόπιν αίτησης του οφειλέτη (βλ. ΠΟΛ.1027/2018, κεφ. ΙΙ.1. και ΠΟΛ. 1118/2018) Επίσης, με το ν. 4738/2020 διευρύνθηκε το πεδίο εφαρμογής της απαλλαγής. Ειδικότερα α) η απαλλαγή επέρχεται κατά το νόμο για τους οφειλέτες-φυσικά πρόσωπα τους οποίους αφορά η πτωχευτική διαδικασία, καθώς και για τους νομίμους εκπροσώπους / διοικούντες των υπαγόμενων στην πτωχευτική διαδικασία νομικών προσώπων και β) η ισχύς των νέων διατάξεων περί αυτοδίκαιης απαλλαγής εκτείνεται σε διαδικασίες πτώχευσης που ρυθμίζονται από το ν. 4738/2020 και σε διαδικασίες του προϊσχύοντος δικαίου (βλ. παρ. 5 και 6 του άρθρου 263 του ν. 4738/2020).

Όπως αναφέρεται και στην αρχή της παρούσας εγκυκλίου, κατ' εξουσιοδότηση των παρ. 1 και 3 του άρθρου 209 του ν. 4738/2020 εκδόθηκε η υπ' αριθ. 44510 ΕΞ 2021 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων (ΦΕΚ Β' 1516/15-4-2021) σχετικά με τη διαδικασία διαγραφής απαιτήσεων του Δημοσίου λόγω απαλλαγής του οφειλέτη σύμφωνα με τα άρθρα 192-196 του νόμου.

A. Απαλλαγή οφειλετών φυσικών προσώπων

α. Απαλλασσόμενα πρόσωπα:

Ο οφειλέτης που απαλλάσσεται ανήκει σε μία από τις κάτωθι κατηγορίες:

- οφειλέτης-φυσικό πρόσωπο που κηρύχθηκε σε πτώχευση σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4738/2020
- οφειλέτης - φυσικό πρόσωπο, το όνομα του οποίου καταχωρίστηκε στο Η.Μ.Φ. σύμφωνα με την παράγραφο 4 του άρθρου 77 του ν. 4738/2020 κατόπιν απόρριψης της αίτησης για κήρυξή του σε πτώχευση λόγω μη επάρκειας της περιουσίας ή του εισοδήματός του για την κάλυψη των εξόδων της πτωχευτικής διαδικασίας
- οφειλέτης-φυσικό πρόσωπο που κηρύχθηκε σε πτώχευση σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 3588/2007 (Πτωχευτικού Κώδικα), εφόσον η ημερομηνία έκδοσης της πτωχευτικής απόφασης είναι μεταγενέστερη της 1ης/1/2019 (παρ. 5 άρθρου 263 ν. 4738/2020)
- οφειλέτης-φυσικό πρόσωπο, το όνομα του οποίου καταχωρίστηκε στο Μητρώο Πτωχεύσεων σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 3 του ν. 3588/2007 (Πτωχευτικού Κώδικα) κατόπιν απόρριψης της αίτησης για κήρυξή του σε πτώχευση λόγω μη επάρκειας της περιουσίας ή του εισοδήματός του για την κάλυψη των εξόδων της πτωχευτικής διαδικασίας, εφόσον η ημερομηνία έκδοσης της ανωτέρω δικαστικής απόφασης είναι μεταγενέστερη της 1ης/1/2019 (παρ. 5 άρθρου 263 ν. 4738/2020)

β. Χρόνος επέλευσης της απαλλαγής:

ι. Η απαλλαγή επέρχεται αυτοδίκαια **μετά την πάροδο τριάντα έξι (36) μηνών** από την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης κήρυξης του οφειλέτη σε πτώχευση (ενδεχομένως δηλαδή και πριν από την περάτωση της πτώχευσης) ή καταχώρισης του ονόματός του στο Η.Μ.Φ. ή στο Μητρώο Πτωχεύσεων, σε περίπτωση απόρριψης της αίτησης πτώχευσης.

Ειδικά σε περίπτωση που ο οφειλέτης έχει κηρυχθεί σε πτώχευση και με απόφαση του πτωχευτικού δικαστηρίου έχουν εξαιρεθεί τα ετήσια εισοδήματα του από την πτωχευτική περιουσία λόγω συνδρομής των προϋποθέσεων της παρ. 3 του άρθρου 92 του ν. 4738/2020, η απαλλαγή επέρχεται αυτοδίκαια μετά την πάροδο ενός (1) έτους από την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης κήρυξης του οφειλέτη σε πτώχευση.

Σε περίπτωση που η προθεσμία των 36 μηνών ή του 1 έτους, κατά περίπτωση, λήγει εντός πενταετίας από προηγούμενη απαλλαγή του οφειλέτη, συμπεριλαμβανομένης και της απαλλαγής που προβλέπεται στις διατάξεις του ν. 3869/2010 (άρθρο 11), τότε η απαλλαγή επέρχεται μετά από 5 έτη από την προηγούμενη απαλλαγή.

Ειδικά για τους οφειλέτες που κηρύχθηκαν σε πτώχευση ή καταχωρίστηκαν στο Μητρώο Πτωχεύσεων κατόπιν απόρριψης αίτησης πτώχευσης, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 3588/2007, μετά την 1η/1/2019, κατά τα προαναφερθέντα, αν η προθεσμία απαλλαγής, όπως προσδιορίζεται με βάση τους ανωτέρω κανόνες, λήγει πριν από τις 31/12/2021, η απαλλαγή επέρχεται την 1η/1/2022.

ιι. Σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 192 του ν. 4738/2020, εντός της ως άνω προθεσμίας απαλλαγής δύναται να ασκηθεί ενώπιον του πτωχευτικού δικαστηρίου, από οποιονδήποτε έχει έννομο συμφέρον, προσφυγή κατά της απαλλαγής.

γ. Έκταση απαλλαγής – Οφειλές από τις οποίες απαλλάσσεται ο οφειλέτης:

ι. Σύμφωνα με το νόμο, ο οφειλέτης απαλλάσσεται από τις οφειλές του στη Φορολογική Διοίκηση, στο Δημόσιο ή υπέρ τρίτων, ατομικές (δηλαδή βεβαιωμένες στον Α.Φ.Μ. του οφειλέτη) ή από συνυπευθυνότητα (δηλαδή βεβαιωμένες σε Α.Φ.Μ. τρίτου προσώπου, για την καταβολή των οποίων ο οφειλέτης ευθύνεται εις ολόκληρον με το πρόσωπο αυτό), τα οποία **ανάγονται σε χρόνο πριν από την υποβολή της αίτησης πτώχευσης, ανεξαρτήτως χρόνου έκδοσης του νόμιμου τίτλου είσπραξης και ανεξαρτήτως αν οι οφειλές έχουν αναγγελθεί ή όχι στην πτώχευση από τη Φορολογική Διοίκηση.**

Επομένως, ο οφειλέτης **δεν απαλλάσσεται:**

- από τυχόν οφειλές του που ανάγονται στο χρονικό διάστημα από την υποβολή της αίτησης πτώχευσης έως την έκδοση της απόφασης επ' αυτής, παρά το γεγονός ότι και οι εν λόγω οφειλές αποτελούν «πτωχευτικά χρέη» (με την έννοια ότι ανάγονται σε χρόνο πριν από την έκδοση απόφασης επί της αίτησης πτώχευσης),
- από τυχόν οφειλές του που συνιστούν «ομαδικά» χρέη,
- από τυχόν οφειλές του που συνιστούν «μεταπτωχευτικά» χρέη.
- Επίσης, εξαιρούνται της απαλλαγής, **ανεξαρτήτως του χρόνου στον οποίο ανάγονται**, τυχόν οφειλές που προέρχονται από αδικήματα του ν. 4557/2018 (Α' 139) «Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της

χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2015/849/ΕΕ) και άλλες διατάξεις».

Διευκρινίζεται ότι η διάκριση μεταξύ «πτωχευτικών», «μεταπτωχευτικών» και «ομαδικών» χρεών είναι ακριβής μόνο αναφορικά με οφειλέτες που έχουν κηρυχθεί σε πτώχευση και όχι για οφειλέτες που έχουν καταχωριστεί στο Η.Μ.Φ. ή στο Μητρώο Πτωχεύσεων, κατά περίπτωση, κατόπιν απόρριψης της αίτησης πτώχευσης, δεδομένου ότι η διάκριση αυτή αναφέρεται μόνο σε πτωχεύσαντες οφειλέτες.

II. Κατ' εξαίρεση, η έκταση της απαλλαγής ενδέχεται να περιοριστεί σε δύο περιπτώσεις:

- Σε περίπτωση που γίνει δεκτή από το πτωχευτικό δικαστήριο προσφυγή κατά της απαλλαγής. Σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 193 του ν. 4738/2020, εάν το δικαστήριο κρίνει ότι δεν ικανοποιούνται οι προϋποθέσεις απαλλαγής, δύναται με αιτιολογημένη απόφασή του, μεταξύ άλλων, να περιορίσει την απαλλαγή σε ορισμένα μόνο χρέη.
- Σε περίπτωση που γίνει δεκτή από το πτωχευτικό δικαστήριο αίτηση ανάκλησης της απαλλαγής, εντός τριών ετών από την επέλευση της απαλλαγής. Στην περίπτωση αυτή, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 194 του ν. 4738/2020, το δικαστήριο δύναται, μεταξύ άλλων, να ανακαλέσει την απαλλαγή (που έχει ήδη επέλθει) εν όλω ή εν μέρει.

δ. Συνέπειες της απαλλαγής:

Σύμφωνα με το άρθρο 196 του ν. 4738/2020 και το άρθρο 2 της υπ' αριθ. 44510 ΕΞ 2021 Κ.Υ.Α., από το χρονικό σημείο επέλευσης της απαλλαγής (βλ. υπό β' της παρούσας ενότητας), επέρχονται οι εξής συνέπειες:

- i. οι υποκείμενες σε απαλλαγή οφειλές, σύμφωνα με τα οριζόμενα ανωτέρω υπό γ', δε λαμβάνονται υπόψη για τη χορήγηση στον οφειλέτη αποδεικτικού ενημερότητας ή βεβαίωσης οφειλής,
- ii. οι υποκείμενες οφειλές δεν υπόκεινται σε συμψηφισμό με απαιτήσεις του οφειλέτη έναντι του Δημοσίου,
- iii. οι υποκείμενες οφειλές δε λαμβάνονται υπόψη για την άσκηση ποινικής δίωξης σε βάρος του οφειλέτη για το αδίκημα της μη καταβολής χρεών προς το Δημόσιο κατ' άρθρο 25 του ν. 1882/1990, όπως ισχύει,
- iv. δεν επιβάλλονται από τη Φορολογική Διοίκηση σε βάρος του οφειλέτη μέτρα διασφάλισης καθώς και μέτρα αναγκαστικής εκτέλεσης για την είσπραξη αυτών των οφειλών,
- v. καταργείται αυτοδικαίως κάθε εκκρεμής διαδικασία διοικητικής εκτέλεσης ή άλλης αναγκαστικής εκτέλεσης σε βάρος του οφειλέτη για την είσπραξη αυτών των οφειλών.
- vi. Δεν επιβάλλονται από τη Φορολογική Διοίκηση σε βάρος του οφειλέτη διοικητικά μέτρα λόγω μη καταβολής των οφειλών που υπόκεινται σε απαλλαγή, όπως το μέτρο των παρ.

1, 2 και 4 του άρθρου 9 του ν. 3943/2011 (Α' 66), όπως ισχύει («Δημοσιοποίηση ληξιπρόθεσμων οφειλών προς το Δημόσιο»).

Κατ' εξαίρεση, οι οφειλές που υπόκεινται στην απαλλαγή:

- Αναγγέλλονται από τη Φορολογική Διοίκηση στην πτώχευση του οφειλέτη (αν δεν έχουν ήδη αναγγελθεί), προκειμένου να εισπραχθούν από τη διανομή του προϊόντος της πτωχευτικής εκκαθάρισης.
- Μπορούν να εισπραχθούν με διοικητική/αναγκαστική εκτέλεση σε τυχόν ακίνητο του οφειλέτη επί του οποίου έχει εγγραφεί υποθήκη του Δημοσίου για τις εν λόγω οφειλές. Υπενθυμίζεται ότι αν ο οφειλέτης βρίσκεται σε πτώχευση και όσο εκκρεμεί η πτωχευτική διαδικασία, για την αναγκαστική εκτέλεση επί ενυπόθηκου πτωχευτικού ακινήτου ισχύουν οι περιορισμοί που αναφέρονται στο κεφ. 6 (στην παρ. Β.ι.β).
- Μπορούν να εισπραχθούν με αναγκαστική εκτέλεση σε τυχόν περιουσιακό στοιχείο του οφειλέτη που αποκτήθηκε σε χρόνο πριν από την κήρυξη σε πτώχευση (ή την καταχώριση στο Η.Μ.Φ. ή το Μητρώο Πτωχεύσεων, κατά περίπτωση, λόγω απόρριψης της αίτησης πτώχευσης) αλλά είχε αποκρυσταλλωθεί στο πλαίσιο της πτωχευτικής διαδικασίας. Πρόκειται για περιουσιακά στοιχεία που τυχόν απεκρύβησαν από τον οφειλέτη κατά την εκδίκαση της αίτησης πτώχευσης και (σε περίπτωση που ο οφειλέτης κηρύχθηκε σε πτώχευση) δεν εντοπίστηκαν ούτε από το σύνδικο κατά τη διάρκεια της πτωχευτικής διαδικασίας.

Τονίζεται ότι όλες οι ανωτέρω έννομες συνέπειες της απαλλαγής επέρχονται μόνο ως προς τον οφειλέτη που κηρύχθηκε σε πτώχευση ή καταχωρίστηκε στο Η.Μ.Φ. ή στο Μητρώο Πτωχεύσεων, κατά περίπτωση, κατόπιν απόρριψης της αίτησης πτώχευσης, όχι όμως ως προς τυχόν άλλα πρόσωπα που ευθύνονται εις ολόκληρον με τον οφειλέτη για τις ίδιες οφειλές (π.χ. συνυπόχρεοι, εγγυητές). Η ευθύνη των προσώπων αυτών εξακολουθεί να υφίσταται.

Τέλος, όπως ορίζεται στην παρ. 2 του άρθρου 2 της Κ.Υ.Α., ποσά που τυχόν καταβάλλονται εκουσίως έναντι οφειλών στις οποίες εκτείνεται η απαλλαγή δεν επιστρέφονται.

ε. Περιπτώσεις ανατροπής της απαλλαγής μετά την επέλευση αυτής - Συνέπειες:

Η απαλλαγή του οφειλέτη – φυσικού προσώπου ανατρέπεται, αν γίνει δεκτή από το δικαστήριο αίτηση ανάκλησης, η οποία μπορεί να ασκηθεί από πιστωτή εντός τριών ετών από την επέλευση της απαλλαγής, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 194 του ν. 4738/2020. Σε περίπτωση αποδοχής από το δικαστήριο της αίτησης ανάκλησης, η απαλλαγή ανατρέπεται συνολικά ή ως προς ορισμένες οφειλές, οι οποίες προσδιορίζονται στη δικαστική απόφαση. Επίσης, σύμφωνα με την ανωτέρω διάταξη, η απόφαση του δικαστηρίου επί της αίτησης ανάκλησης μπορεί να θέσει προϋποθέσεις για την επέλευση της απαλλαγής, όπως την εξόφληση των οφειλομένων από το σχέδιο πληρωμών της παρ. 2 του άρθρου 92 του ν. 4738/2020. Στην περίπτωση αυτή, η επελευσόμενη απαλλαγή ανατρέπεται και θα επέλθει νέα απαλλαγή, εφόσον πληρωθούν οι προϋποθέσεις που τίθενται στη δικαστική απόφαση.

Για τις οφειλές για τις οποίες ανακαλείται η απαλλαγή, από την έκδοση της σχετικής δικαστικής απόφασης αναβιώνει η ευθύνη του οφειλέτη και παύουν να ισχύουν οι συνέπειες της απαλλαγής, που ορίζονται υπό δ' της παρούσας ενότητας.

στ. Διαγραφή οφειλών

Σύμφωνα με το άρθρο 3 της Κ.Υ.Α., για τη διαγραφή των οφειλών στις οποίες εκτείνεται η απαλλαγή, σύμφωνα με τα ανωτέρω οριζόμενα (υπό γ' και ε', κατά περίπτωση, της παρούσας ενότητας), πρέπει να συντρέχουν **σωρευτικά** οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- i. να έχει παρέλθει η προθεσμία για την άσκηση αίτησης ανάκληση της απαλλαγής (δηλαδή 3 έτη από την επέλευση της απαλλαγής) και να μην έχει ασκηθεί η ανωτέρω αίτηση ή, σε περίπτωση που έχει ασκηθεί αίτηση ανάκλησης, να έχει εκδοθεί αμετάκλητη απόφαση επ' αυτής, η οποία είτε απορρίπτει την αίτηση ανάκλησης είτε διατάσσει απαλλαγή του οφειλέτη υπό διαφορετικούς όρους και σε διαφορετική έκταση σε σχέση με το νόμο,
- ii. εφόσον ο οφειλέτης έχει κηρυχθεί σε πτώχευση, να έχει ολοκληρωθεί η ρευστοποίηση και διανομή της πτωχευτικής περιουσίας ή να έχει περατωθεί η πτώχευση με άλλο τρόπο, σύμφωνα με το άρθρο 189 του ν. 4738/2020 (βλ. ανωτέρω κεφ. 9) ή το άρθρο 164 του ν. 3588/2007 (βλ. κεφ. Β.2. στην εγκύκλιο Ε. 2190/2019), κατά περίπτωση,
- iii. να μην υφίσταται περιουσιακό στοιχείο του οφειλέτη βεβαρημένο από υποθήκη του Δημοσίου για τις οφειλές που υπόκεινται σε απαλλαγή ή, σε περίπτωση που υφίσταται τέτοιο περιουσιακό στοιχείο, να έχει ολοκληρωθεί η αναγκαστική εκτέλεση επ' αυτού, είτε μέσω της πτωχευτικής διαδικασίας είτε μέσω ατομικής διοικητικής/αναγκαστικής εκτέλεσης,
- iv. να μην υφίσταται περιουσιακό στοιχείο του οφειλέτη που είχε αποκτηθεί σε χρόνο πριν από την κήρυξη σε πτώχευση ή την καταχώριση στο Η.Μ.Φ. ή στο Μητρώο Πτωχεύσεων, κατά περίπτωση, αλλά απεκρύβη στο πλαίσιο της πτωχευτικής διαδικασίας ή, σε περίπτωση που υφίσταται τέτοιο περιουσιακό στοιχείο, να έχει ολοκληρωθεί η αναγκαστική εκτέλεση επ' αυτού και
- v. να μην υφίστανται άλλοι οφειλέτες / ευθυνόμενα πρόσωπα πέραν του απαλλασσόμενου οφειλέτη για τις οφειλές που υπόκεινται σε απαλλαγή.

Εφόσον συντρέχουν όλες οι ανωτέρω προϋποθέσεις, συντάσσεται για τις οφειλές που εμπíπτουν στην απαλλαγή ατομικό φύλλο έκπτωσης (Α.Φ.ΕΚ.) κατ' εφαρμογή της διαδικασίας των άρθρων 107 και επόμενα του π.δ. 16/1989, με απόφαση του αρμόδιου για την επιδίωξη είσπραξης των οφειλών Προϊσταμένου Υπηρεσίας της Φορολογικής Διοίκησης.

Β. Απαλλαγή νομίμων εκπροσώπων/διοικούντων νομικών προσώπων

α. Απαλλασσόμενα πρόσωπα:

Απαλλάσσεται κάθε φυσικό πρόσωπο το οποίο λόγω της ιδιότητάς του ως νόμιμου εκπροσώπου ή διοικούντος έχει εκ του νόμου (π.χ. κατ' άρθρο 50 του ν. 4174/2013),

αλληλέγγυα ευθύνη για οφειλές προς το Δημόσιο νομικού προσώπου, που ανήκει σε μία από τις κάτωθι κατηγορίες:

- i. το ν.π. κηρύχθηκε σε πτώχευση σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4738/2020,
- ii. η επωνυμία του ν.π. καταχωρίστηκε στο Η.Μ.Φ. σύμφωνα με την παράγραφο 4 του άρθρου 77 του ν. 4738/2020 κατόπιν απόρριψης της αίτησης για κήρυξη αυτού σε πτώχευση λόγω μη επάρκειας της περιουσίας ή του εισοδήματος του νομικού προσώπου για την κάλυψη των εξόδων της πτωχευτικής διαδικασίας,
- iii. το ν.π. κηρύχθηκε σε πτώχευση σύμφωνα με το ν. 3588/2007 ή το προϊσχύον αυτού πτωχευτικό δίκαιο (Εμπορικό Νόμο, α.ν. 635/1937),
- iv. η επωνυμία του ν.π. καταχωρίστηκε στο Μητρώο Πτωχεύσεων σύμφωνα με την παράγραφο 4 του άρθρου 3 του ν. 3588/2007 κατόπιν απόρριψης της αίτησης για κήρυξη αυτού σε πτώχευση λόγω μη επάρκειας της περιουσίας ή του εισοδήματος του νομικού προσώπου για την κάλυψη των εξόδων της πτωχευτικής διαδικασίας.

β. Προϋποθέσεις - χρόνος επέλευσης της απαλλαγής:

i. Όσον αφορά τις πτωχευτικές διαδικασίες του ν. 4738/2020, η απαλλαγή επέρχεται αυτοδίκαια μετά την πάροδο τριάντα έξι (36) μηνών από την ημερομηνία υποβολής της αίτησης πτώχευσης ή είκοσι τεσσάρων (24) μηνών από την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης κήρυξης του νομικού προσώπου σε πτώχευση (ή από την ημερομηνία καταχώρισης της επωνυμίας του νομικού προσώπου στο Η.Μ.Φ., σε περίπτωση απόρριψης της αίτησης κήρυξης αυτού σε πτώχευση), όποιο από τα δύο προηγηθεί χρονικά. Επομένως, αν μεταξύ της ημερομηνίας υποβολής αίτησης πτώχευσης και της έκδοσης της δικαστικής απόφασης μεσολαβεί χρονικό διάστημα μικρότερο από 12 μήνες (1 έτος), η απαλλαγή επέρχεται μετά πάροδο 24 μηνών από την έκδοση της απόφασης, άλλως επέρχεται μετά πάροδο 36 μηνών από την ημερομηνία υποβολής της αίτησης πτώχευσης.

ii. Όσον αφορά τις πτωχευτικές διαδικασίες του προϊσχύοντος δικαίου, ομοίως η απαλλαγή επέρχεται αυτοδίκαια μετά την πάροδο τριάντα έξι (36) μηνών από την ημερομηνία υποβολής της αίτησης πτώχευσης ή είκοσι τεσσάρων (24) μηνών από την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης κήρυξης του νομικού προσώπου σε πτώχευση (ή από την ημερομηνία καταχώρισης της επωνυμίας του νομικού προσώπου στο Μητρώο Πτωχεύσεων του ν. 3588/2007, σε περίπτωση απόρριψης της αίτησης κήρυξης αυτού σε πτώχευση), όποιο από τα δύο προηγηθεί χρονικά, κατά τα προαναφερθέντα. Αν η προθεσμία απαλλαγής, όπως προσδιορίζεται με βάση τους ανωτέρω κανόνες, λήγει πριν από τις 31/12/2021, η απαλλαγή επέρχεται την 1η/1/2022.

iii. Όπως προκύπτει από την παρ. 1 του άρθρου 195 του ν. 4738/2020, εντός της προθεσμίας απαλλαγής δύναται να ασκηθεί ενώπιον του πτωχευτικού δικαστηρίου, από οποιονδήποτε έχει έννομο συμφέρον, προσφυγή κατά της απαλλαγής του νομίμου εκπροσώπου/διοικούντος. Αν λόγος της προσφυγής είναι η καταδίκη του νομίμου εκπροσώπου/διοικούντος για κάποια από τις πράξεις του Ενάτου Μέρους του Δεύτερου Βιβλίου του ν. 4738/2020 (άρθρα 197 έως 203 του ν. 4738/2020) ή για κάποια από τις κακουργηματικές πράξεις της κλοπής, απάτης, υπεξαίρεσης ή πλαστογραφίας του Ποινικού Κώδικα, τότε το δικαστήριο, με την απόφασή του επί της προσφυγής, δεν απαλλάσσει πλήρως το πρόσωπο αυτό (βλ. παρ. 2 του άρθρου 195 του ν. 4738/2020).

γ. Έκταση απαλλαγής:

i. Βασικοί κανόνες:

➤ **Σε περίπτωση πτώχευσης του νομικού προσώπου σύμφωνα με το ν. 4738/2020 ή το προϊσχύον δίκαιο:** Ο νόμιμος εκπρόσωπος/διοικών απαλλάσσεται από κάθε ευθύνη για οφειλές του νομικού προσώπου προς το Δημόσιο, οι οποίες προέκυψαν εντός της ύποπτης περιόδου και εντός των τριάντα έξι (36) μηνών που προηγήθηκαν της ύποπτης περιόδου. Ύποπτη περίοδος είναι το χρονικό διάστημα που αρχίζει από την ημερομηνία «παύσης των πληρωμών» (η ημερομηνία αυτή προσδιορίζεται στην απόφαση που κηρύσσει την πτώχευση) και λήγει με την έκδοση της απόφασης κήρυξης σε πτώχευση (βλ. άρθρο 116 σε συνδυασμό με την παρ. 2 του άρθρου 81 του ν. 4738/2020). Επομένως, ο νόμιμος εκπρόσωπος/διοικών απαλλάσσεται από κάθε ευθύνη για οφειλές του νομικού προσώπου που προέκυψαν κατά το χρονικό διάστημα που αρχίζει 36 μήνες πριν από την ημερομηνία παύσης πληρωμών και λήγει με την κήρυξη του νομικού προσώπου σε πτώχευση. Αντίθετα, παραμένει τυχόν ευθύνη του για τις λοιπές οφειλές του νομικού προσώπου, που δεν καταλαμβάνονται από την απαλλαγή.

➤ **Σε περίπτωση απόρριψης της αίτησης πτώχευσης και καταχώρισης της επωνυμίας του νομικού προσώπου στο Η.Μ.Φ. (ν. 4738/2020):** Στην περίπτωση αυτή, ως «ύποπτη περίοδος» (για την εφαρμογή του άρθρου 195 του ν. 4738/2020) νοείται το χρονικό διάστημα που αρχίζει από την τριακοστή ημερολογιακή ημέρα που προηγείται της αίτησης πτώχευσης (ή από την ημέρα υποβολής της αίτησης πτώχευσης, σε περίπτωση που την αίτηση πτώχευσης έχει ασκήσει ο οφειλέτης λόγω επαπειλούμενης αδυναμίας εκπλήρωσης των ληξιπρόθεσμων χρηματικών υποχρεώσεών του, σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 77 του ν. 4738/2020) και λήγει με την καταχώριση της επωνυμίας του νομικού προσώπου στο Η.Μ.Φ. κατά την παρ. 4 του άρθρου 77 του ν. 4738/2020 (βλ. δεύτερο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 195 του νόμου). Επομένως, στην ανωτέρω περίπτωση, ο νόμιμος εκπρόσωπος/διοικών απαλλάσσεται από κάθε ευθύνη για οφειλές του νομικού προσώπου που προέκυψαν κατά το χρονικό διάστημα που αρχίζει 36 μήνες πριν από την έναρξη της ως άνω «ύποπτης περιόδου» και λήγει με την καταχώριση της επωνυμίας του νομικού προσώπου στο Η.Μ.Φ. κατά την παρ. 4 του άρθρου 77 του ν. 4738/2020. Αντίθετα, παραμένει τυχόν ευθύνη του για λοιπές οφειλές του νομικού προσώπου.

➤ **Σε περίπτωση απόρριψης της αίτησης πτώχευσης και καταχώρισης της επωνυμίας του νομικού προσώπου στο Μητρώο Πτωχεύσεων (ν. 3588/2007):** Η παρ. 6 του άρθρου 263 του ν. 4738/2020 προβλέπει εφαρμογή του άρθρου 195 του ν. 4738/2020 και στην περίπτωση αυτή. Επομένως, και στην εν λόγω περίπτωση ο νόμιμος εκπρόσωπος/διοικών απαλλάσσεται από κάθε ευθύνη για οφειλές του νομικού προσώπου που προέκυψαν κατά το χρονικό διάστημα που αρχίζει 36 μήνες πριν από την τριακοστή ημερολογιακή ημέρα που προηγείται της αίτησης πτώχευσης (ή από την ημέρα υποβολής της αίτησης πτώχευσης, σε περίπτωση που την αίτηση πτώχευσης έχει ασκήσει ο οφειλέτης λόγω επαπειλούμενης αδυναμίας εκπλήρωσης των ληξιπρόθεσμων χρηματικών υποχρεώσεών του ή πιθανότητας αφερεγγυότητας) και λήγει με την καταχώριση της επωνυμίας του νομικού προσώπου στο Μητρώο Πτωχεύσεων κατά την παρ. 4 του άρθρου 3 του ν. 3588/2007.

ii. Κατ' εξαίρεση, η έκταση της απαλλαγής ενδέχεται να περιοριστεί σε δύο περιπτώσεις:

- Σε περίπτωση που γίνει δεκτή από το πτωχευτικό δικαστήριο προσφυγή κατά της απαλλαγής. Όπως προκύπτει από την παρ. 2 του άρθρου 195 του ν. 4738/2020, αν δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις πλήρους απαλλαγής σύμφωνα με το νόμο, το δικαστήριο περιορίζει την έκταση της απαλλαγής του νομίμου εκπροσώπου/διοικούντος.
- Σε περίπτωση που γίνει εν μέρει δεκτή από το πτωχευτικό δικαστήριο αίτηση ανάκλησης της απαλλαγής, εντός τριών ετών από την επέλευση της απαλλαγής, λόγω μεταβολής των πραγμάτων που δικαιολογεί την ανάκληση (βλ. παρ. 2 του άρθρου 195 του ν. 4738/2020).

δ. Συνέπειες της απαλλαγής:

Σύμφωνα με το άρθρο 196 του ν. 4738/2020 και το άρθρο 5 της υπ' αριθ. 44510 ΕΞ 2021 Κ.Υ.Α., από το χρονικό σημείο επέλευσης της απαλλαγής (βλ. ανωτέρω υπό β' της παρούσας ενότητας), επέρχονται οι εξής συνέπειες:

- i. Οι υποκείμενες σε απαλλαγή οφειλές, σύμφωνα με τα ανωτέρω οριζόμενα (υπό γ'), δε λαμβάνονται υπόψη για τη χορήγηση στον νόμιμο εκπρόσωπο ή διοικούντα αποδεικτικού ενημερότητας ή βεβαίωσης οφειλής.
- ii. Οι υποκείμενες οφειλές δεν υπόκεινται σε συμψηφισμό με απαιτήσεις του νομίμου εκπροσώπου ή διοικούντος έναντι του Δημοσίου.
- iii. Οι υποκείμενες οφειλές δε λαμβάνονται υπόψη για την άσκηση ποινικής δίωξης σε βάρος του νομίμου εκπροσώπου ή διοικούντος για το αδίκημα της μη καταβολής χρεών προς το Δημόσιο κατ' άρθρο 25 του ν. 1882/1990, όπως ισχύει.
- iv. Δεν επιβάλλονται από τη Φορολογική Διοίκηση σε βάρος του νομίμου εκπροσώπου ή διοικούντος μέτρα διασφάλισης, καθώς και μέτρα αναγκαστικής εκτέλεσης για την είσπραξη αυτών των οφειλών, ούτε διοικητικά μέτρα λόγω μη καταβολής αυτών, όπως το μέτρο των παρ. 1, 2 και 4 του άρθρου 9 του ν. 3943/2011 (Α' 66), όπως ισχύει («Δημοσιοποίηση ληξιπρόθεσμων οφειλών προς το Δημόσιο»).
- v. Καταργείται αυτοδικαίως κάθε εκκρεμής διαδικασία διοικητικής εκτέλεσης ή άλλης αναγκαστικής εκτέλεσης σε βάρος του νομίμου εκπροσώπου ή διοικούντος για την είσπραξη των οφειλών αυτών.

Τέλος, όπως και στο άρθρο 2 της Κ.Υ.Α. (σχετικά με την απαλλαγή των οφειλετών φυσικών προσώπων), έτσι και στην παρ. 2 του άρθρου 5 της Κ.Υ.Α. ορίζεται ότι ποσά που τυχόν καταβάλλονται εκουσίως έναντι οφειλών στις οποίες εκτείνεται η απαλλαγή **δεν επιστρέφονται**.

ε. Περιπτώσεις ανατροπής της απαλλαγής μετά την επέλευση αυτής – Συνέπειες:

Η απαλλαγή του νομίμου εκπροσώπου/διοικούντος, σύμφωνα με τα ανωτέρω οριζόμενα (υπό δ'), ανατρέπεται, αν γίνει δεκτή από το δικαστήριο αίτηση ανάκλησης, η οποία ασκείται εντός τριών ετών από την επέλευση της απαλλαγής, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 195 του ν. 4738/2020. Σε περίπτωση αποδοχής από το δικαστήριο της αίτησης ανάκλησης, η απαλλαγή ανακαλείται συνολικά ή ως προς ορισμένες οφειλές, οι οποίες προσδιορίζονται στη δικαστική απόφαση. Για τις οφειλές για τις οποίες ανακαλείται η απαλλαγή, από την έκδοση της σχετικής δικαστικής απόφασης αναβιώνει η ευθύνη του νομίμου εκπροσώπου/διοικούντος και παύουν να ισχύουν οι συνέπειες της απαλλαγής, που ορίζονται ανωτέρω υπό δ' .

στ. Διαγραφή οφειλών:

Δεδομένου ότι οι οφειλές από τις οποίες απαλλάσσεται ο νόμιμος εκπρόσωπος / διοικών δεν είναι βεβαιωμένες στον Α.Φ.Μ. του απαλλασσόμενου φυσικού προσώπου, αλλά στον Α.Φ.Μ. του νομικού προσώπου, δεν λαμβάνει χώρα διαδικασία διαγραφής των οφειλών που εμπίπτουν στην απαλλαγή σε κανένα στάδιο της διαδικασίας. Για τις υποκείμενες σε απαλλαγή οφειλές εξακολουθεί να ευθύνεται μόνο το νομικό πρόσωπο (ή και τυχόν άλλα συνυπεύθυνα πρόσωπα που δεν υπόκεινται σε απαλλαγή) έως την εξόφληση αυτών ή τη διαγραφή τους για οποιονδήποτε άλλο λόγο (συμπλήρωση χρόνου παραγραφής, χαρακτηρισμός ως ανεπίδεκτων είσπραξης κ.λπ.).

Γ. Άσκηση από το Δημόσιο προσφυγής κατά της απαλλαγής - αίτησης ανάκλησης της απαλλαγής

Κατά της απαλλαγής του οφειλέτη-φυσικού προσώπου ή του συνυπεύθυνου νόμιμου εκπροσώπου διοικούντος νομικό πρόσωπο δύναται να ασκηθεί, όπως προαναφέρθηκε, προσφυγή ενώπιον του πτωχευτικού δικαστηρίου, από οποιονδήποτε έχει έννομο συμφέρον, επομένως και από το Ελληνικό Δημόσιο, όταν είναι πιστωτής του υπό απαλλαγή οφειλέτη και υφίσταται νόμιμος λόγος προσφυγής, κατά περίπτωση, σύμφωνα με το νόμο. Ομοίως, το Δημόσιο, ως πιστωτής, δύναται να ασκήσει ενώπιον του πτωχευτικού δικαστηρίου αίτηση ανάκλησης της απαλλαγής, εφόσον συντρέχει νόμιμος λόγος.

Η προσφυγή κατά της απαλλαγής καθώς και η αίτηση ανάκλησης της απαλλαγής ασκούνται από το Δημόσιο δια του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους κατόπιν εισήγησης του αρμόδιου για την επιδίωξη είσπραξης των οφειλών Προϊσταμένου Υπηρεσίας της Φορολογικής Διοίκησης (βλ. την αρμοδιότητα υπ' αριθ. 62 στο άρθρο 1 Απόφασης Διοικητή ΑΑΔΕ Δ.ΟΡΓ.Α 1115805 ΕΞ 2017 – ΦΕΚ Β΄ 2743/4-8-2017), εφόσον από τα διαθέσιμα στην Υπηρεσία στοιχεία μπορεί ευχερώς να στοιχειοθετηθεί νόμιμος λόγος προσφυγής/αίτησης ανάκλησης, σύμφωνα με τα κατωτέρω.

Ειδικότερα:

α. Σε περίπτωση απαλλαγής οφειλετών φυσικών προσώπων

ι. Προσφυγή κατά της απαλλαγής

Η προσφυγή δύναται να ασκηθεί το αργότερο έως την ημερομηνία επέλευσης της απαλλαγής σύμφωνα με το άρθρο 192 του ν. 4738/2020 (βλ. αναλυτικά στην παρ. Α.β. της παρούσας ενότητας). Σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 193 του ν. 4738/2020, η προσφυγή ασκείται παραδεκτά, εφόσον ο προσφεύγων επικαλείται ότι η αδυναμία εκπλήρωσης του οφειλέτη, την οποία διαπίστωσε η απόφαση που κήρυξε την πτώχευση, οφείλεται σε δόλιες ενέργειες του οφειλέτη ή ότι ο οφειλέτης δεν επέδειξε καλή πίστη, είτε κατά την κήρυξη της πτώχευσης είτε και κατά τη διάρκειά της, δεν έχει υπάρξει συνεργάσιμος με τα όργανα της πτώχευσης, έχει δολίως αποκρύψει εισοδήματα ή περιουσιακά στοιχεία κατά τη διάρκεια της πτωχευτικής διαδικασίας ή ότι εκκρεμεί ποινική δίωξη κατά του οφειλέτη για κάποια από τις πράξεις του Ενάτου Μέρους του Δεύτερου Βιβλίου του ν. 4738/2020 (άρθρα 197-203 «Ειδικές Ποινικές και Δικονομικές διατάξεις») ή για κάποια από τις κακουρηγηματικές πράξεις της κλοπής,

απάτης, υπεξαίρεσης ή πλαστογραφίας, ή για το αδίκημα της καταδολίευσης δανειστών ή ότι έχει καταδικαστεί για κάποια από αυτές τις πράξεις.

ii. Ανάκληση της απαλλαγής

Η αίτηση ανάκλησης της απαλλαγής δύναται να ασκηθεί εντός τριετίας από την ημερομηνία επέλευσης της απαλλαγής σύμφωνα με το άρθρο 192 του ν. 4738/2020. Για την αποδοχή της αίτησης από το δικαστήριο, εν όλω ή εν μέρει, πρέπει να αποδειχθεί, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 194 του ν. 4738/2020, ότι ο οφειλέτης παρέλειψε δολίως ή από βαριά αμέλεια την αποκάλυψη της οικονομικής και περιουσιακής του κατάστασης κατά τη διάρκεια της πτωχευτικής διαδικασίας ή δεν τήρησε τις υποχρεώσεις του σύμφωνα με το σχέδιο πληρωμών της παρ. 2 του άρθρου 92 του ν. 4738/2020.

β. Σε περίπτωση απαλλαγής νομίμων εκπροσώπων/διοικούντων νομικών προσώπων

i. Προσφυγή κατά της απαλλαγής

Η προσφυγή δύναται να ασκηθεί το αργότερο έως την ημερομηνία επέλευσης της απαλλαγής σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 195 του ν. 4738/2020 (βλ. αναλυτικά στην παρ. Β.β. της παρούσας ενότητας). Νόμιμοι λόγοι προσφυγής, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 195 του ν. 4738/2020, είναι ότι το συνυπεύθυνο φυσικό πρόσωπο δεν επέδειξε καλή πίστη κατά την κήρυξη της πτώχευσης ή/και κατά τη διάρκειά της, ότι δεν είναι συνεργάσιμος με τα όργανα της πτώχευσης, ότι ευθύνεται για πράξη ή παράλειψη του άρθρου 127 του ν. 4738/2020 («Αστική ευθύνη διοικητών εταιριών σε περίπτωση παύσης πληρωμών») ή/και ότι η πτώχευση του νομικού προσώπου οφείλεται σε δόλιες ενέργειές του.

ii. Ανάκληση της απαλλαγής

Η αίτηση ανάκλησης της απαλλαγής δύναται να ασκηθεί εντός τριετίας από την ημερομηνία επέλευσης της απαλλαγής σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 195 του ν. 4738/2020. Για την αποδοχή της αίτησης από το δικαστήριο, εν όλω ή εν μέρει, πρέπει να αποδειχθεί, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 195 του ν. 4738/2020, ότι έχει επέλθει μεταβολή πραγμάτων που να δικαιολογεί την ανάκληση.

11. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΤΩΝ ΧΡΗΣΤΩΝ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΣΤΟ Η.Μ.Φ.

Όπως προαναφέρθηκε (κεφάλαιο 3), σύμφωνα με το ν. 4738/2020, το Η.Μ.Φ. αποτελεί την πλατφόρμα για την άσκηση ενδίκων βοηθημάτων και τη διενέργεια διαδικαστικών πράξεων στο πλαίσιο των διαδικασιών πτώχευσης του νόμου αυτού καθώς και το μέσο για τη δημοσιότητα των ανωτέρω πράξεων και των αποφάσεων/διατάξεων που εκδίδονται στο πλαίσιο των εν λόγω διαδικασιών.

Από τα ανωτέρω προκύπτει η ανάγκη τακτικής πρόσβασης των αρμόδιων υπαλλήλων της Φορολογικής Διοίκησης στο Η.Μ.Φ. για την παρακολούθηση της πορείας των πτωχευτικών διαδικασιών που αφορούν οφειλέτες αρμοδιότητας των Υπηρεσιών τους και τη συμμετοχή σε αυτές, π.χ. με την αναγγελία απαιτήσεων.

Οδηγίες για την πρόσβαση των Υπηρεσιών της Α.Α.Δ.Ε. στο Η.Μ.Φ. και για τη διενέργεια πράξεων από το Δημόσιο ,ως πιστωτή, στη σχετική ηλεκτρονική πλατφόρμα θα παρασχεθούν με επόμενη εγκύκλιο, μόλις το Η.Μ.Φ. τεθεί σε πλήρη λειτουργία.

Συν: η υπ' αριθ. 44510 ΕΞ 2021 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων (ΦΕΚ Β' 1516/15-4-2021)

**Ο Διοικητής ΑΑΔΕ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΙΤΣΙΛΗΣ**

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ

Α. ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΠΡΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑ

1. Αποδέκτες Πίνακα Γ'
2. Διεύθυνση Στρατηγικής Τεχνολογιών Πληροφορικής
3. Αυτοτελές Τμήμα Συντονισμού Μεταρρυθμιστικών Δράσεων και Επικοινωνίας
4. Ηλεκτρονική Βιβλιοθήκη ΑΑΔΕ

Β. ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΠΡΟΣ ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ

1. Αποδέκτες Πίνακα Α' (πλην των αποδεκτών προς ενέργεια)
2. Αποδέκτες Πίνακα Δ'
3. Κεντρική Υπηρεσία του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους
4. Γραφείο Υφυπουργού Οικονομικών κ. Βεσυρόπουλου
5. Γραφείο Γενικής Γραμματέως Φορολογικής Πολιτικής και Δημόσιας Περιουσίας
6. Υπουργείο Δικαιοσύνης (με την παράκληση να κοινοποιηθεί σε όλα τα Πρωτοδικεία)
7. Ειδική Γραμματεία Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους

Γ. ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ

1. Γραφείο Διοικητή Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων
2. Γραφείο Αναπληρωτή Προϊσταμένου Γενικής Διεύθυνσης Φορολογικής Διοίκησης
3. Διεύθυνση Νομικής Υποστήριξης
4. Διεύθυνση Εισπράξεων – Τμήματα Α,Β,Γ,Δ,Ε, Γραμματεία